

Föreningsbrev B-post

Porto betalt
Avs: Svensk Fjällrasavel
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand

Nilsson Robert
Övre Svartlå 515

961 98 Boden
Norrbotten

Gårdsbesök hos familjen Eriksson, Bodan

Sten-Erik Eriksson är född och uppvuxen i Bodan, Lövånger. Han är utbildad träingenjör och har under årens lopp avverkat 15-20 olika yrken innan han rotade sig på nytt i Bodan, ett stenkast från hemstället. Med i flytten var Eva Furumo, sjukgymnast från Stockholm, som kunde tänka sig att ha en ko ihop med Sten-Erik. På den inköpta gården fanns en lagård från 40-talet med åtta båsplatser och utrymmen för ungdjur. Lagården var fräsch, men måtten stämde bäst med fjällkons och då Sten-Erik är halvträdd kor, var det lika bra att dom inte var för stora. Sommaren 1993 inhandlade de 8 fjällkor från Göran Ceder, en känd entusiast i fjällkosammanhang, leverans skulle ske i mitten av juli. Via spanare fick Göran veta att ladugården var färdig att tas i bruk, och två dygn före utsatt leverans budade han ihop folk och vallade korna den 2,5 km långa sträckan mellan Gärde och Bodan.

Mycket har hänt sedan dess – familjen har utökats med sonen Hugo, idag 9 år gammal. Lösdrifter har byggts till för kor, kvigor och stutar och den gamla höfoderladan fungerar idag som lösdriftsladugård för kalvarna. Avkomor från de första korna finns kvar – idag finns här 20 kor och 50 stutar, kvigor och kalvar. Familjen Eriksson har stort intresse för odling, för såväl folk som få, odlar ekologiskt och är anslutna till Krav. Här får vi tips på fiffiga lösningar.

Siw Andersson

Sten-Erik Eriksson och Eva Furumo

Ankomsten till Bodan efter den 2,5 km långa vallningen från Gärde i juli 1993.

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 1 mars 2003

Tjurinformation
sid 12-18

Kuriosa:
Rismyrliden år 1924
sid 20-21

**Anmäl dig till
vintermötet!**
sid 5

ORDINARIE MEDLEMMAR I STYRELSEN

Vice ordförande/ ordf. avelskommittén
Joachim Gustavsson

Adress: Görshorva V - Harg
595 91 Mjölby
Tel: 0142/250 42
Ålder: 37

Civilstånd: Gift med Ann-Charlott som jobbar som undersköterska utanför hemmet, 2 barn, Elin 10 år och Mathias 8 år.

Antal fjällkor: 40

Övriga kor: SLB,SKB, SJB 5st
Ev. andra djur: Hästar, höns, får, kaniner och påfåglar.

Gårdsstorlek: c:a 75 ha odlad mark, 65 ha beten. Vanlig konventionell drift.

Varför fjällkon? För att den här rasen är den mest intressanta att jobba med av våra mjölkkraser. Intressant för att man måste bry sig om avelsarbetet själv, i och med att husdjursfolket inte får den vanan med fjällrasen som med SLB & SRB på grund av att det finns så få djur. Rolig för att fjällkon är mycket socialare än övriga raser, har sina bestämda idéer, men på ett trevligt sätt. Sen är dom vackra också!

Ledamot

Mari Strand

Adress: Västat Gård Nyland 325
830 70 Hammarstrand
Tel: 0644/400 71 - 401 04
Ålder: 45

Civilstånd: Sambo

Antal fjällkor: 15

Övriga kor: 20

Gårdsstorlek: 50 ha bete + slåtter

Varför fjällkon? Dom flesta har länge endast tittat på mesta antal liter mjölk.

Vi har kanske glömt andra egenskaper där fjällkon passar in.

Sekreterare
Siw Andersson

Adress: Medle 122
931 98 Skellefteå
Tel/fax: 0910/77 01 42
Ålder: 52

Civilstånd: Sambo med Kenneth. Jobbar heltid på Skellefteå Museum med bl a utställningar och programverksamhet

Antal fjällkor: 16 kor, 30 ungdjur, stutar och kalvar

Övriga kor: 4 SRB

Ev. andra djur: katter

Gårdsstorlek: c:a 55 ha, ekologiskt
Varför fjällkon? Kenneth har varit med i den "gamla" SKB-föreningen sedan 1979, och när vi skulle köpa kor var det storleken, de tydliga brunsterna och bevarandet av fjällrasen som avgjorde.

Kassör/ expedition

Hans-Inge Pettersson

Adress: Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand
Tel: 0696/109 13
Ålder: 36

Civilstånd: Gift med Karin (40 år), som du oftast träffar på när du ringer till expeditionen. Jag har två barn, Karin har tre barn.

Antal fjällkor: 32 kor, c:a 45

rekryteringsdjur

Övriga kor: 7 st

Gårdsstorlek: arrenderar ladugård + 67 ha åker

Varför fjällkon? En trevlig livskraftig ras som mjölkar förhållandevis mycket. De är individer på ett positivt sätt. Mitt stora intresse för avel gör också att rasen passar mig.

Ledamot
Urban Delestig

Adress: Sunnanås 12
827 94 Ljusdal
Tel: 0651/149 88
Ålder: 43

Civilstånd: Ungkarl, fäbodbrukare
Antal fjällkor: 15

Övriga kor: 4 Rödkullor, 9 SKB
Ev. andra djur: Getter, vildsvinet Helga (30-årspresent), höns, gäss, ankor, katter och 2 labradorer.

Varför fjällkon? Har alltid gillat fjällkor. De är lagomt stora, fina lugna och bra fäboddjur.

Ledamot

Robert Eklundh

Adress: Kanalvägen 904
811 95 Järbo
Tel: 0290/705 25
Ålder: 25

Civilstånd: Sambo med Tina

Antal fjällkor: 11 st

Övriga kor: 1 Jersey, 2st SRB, 5st

SKB + rekrytering

Ev. andra djur: lite höns

Gårdsstorlek: 55 ha åker, ekologiskt

Varför fjällkon? Rätt storlek och med ett födgeni och en förmåga att utnyttja grovfoder optimalt, gör att hon överensstämmer med min filosofi om hur ett resurseffektivt jordbruk skall bedrivas. Även ett intresse att bevara rasen, och egenskaperna till eftervärlden, och som grädde på moset, hennes fördelaktiga utseende.

Innehåll

Presentation av styrelsen	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Vintermöte 21-23 mars	5
Diverse	6
Debattinlägg	7-9
Avkastningsuppgifter	10-11
Elmia 2003	12
Aktuella semintjurar	12-14
Årets tjurar	15-18
Kötttrutan	19
Kuriosa	20-21
Projekt rädda fjällkon	21
Livdjursförmedling	22
En ko att minnas	23
Kul med olika färger	24

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagnellusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel-fax, kväll: 08-656 88 09
tel, dag: 08-615 56 94
fax, dag: 08-615 56 57
e-post: stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:

Anders Jonört

Redaktionskommitté:

Anders Jonört

Mari Kallin (0660-22 50 00)

Robert Eklundh

Margareta Holmgren (0933-612 55)

Kristina Torén

Produktion:

Avant Garde, Skellefteå

Tryck:

Löfgren & Öberg Tryckeri

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes-Säljes" är gratis för medlemmar. Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna. Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300:- insättes årligen på

Svensk Fjällrasavels pg 833 53 62-3.

OBS! Skriv ditt namn och adress!

Hemsida: www.fjallkor.org

Omslagsfoto (se sid 4): Joachim Gustavsson

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Hej Medlemmar!

God fortsättning på nya året!

I förra numret av tidningen önskade vi få åsikter om tidningen och det har vi fått. Dom allra flesta var positiva så vi jobbar på längs den här vägen men vill fortfarande ha åsikter, tips om vad vi skall skriva om så vi kan göra tidningen ännu bättre.

I slutet av oktober var jag och Joachim inbjudna till ett möte på JBV tillsammans med övriga rasbevarande föreningar i landet, där vi fick presentera föreningen och berätta om hur arbetet med rasbevarandet fortlöper. Det blev också diskussion om hur miljöstödet till föreningar och stödet till enskilda djurägare skall utformas den nya stödperioden som börjar 2007.

Vi från Svensk Fjällrasavel poängterade att djurstödet måste öka i takt med alla andra kostnadsökningar ty 1000kr/per djurenhet 1995 när vi gick in i det här arbetet med rasbevarandet är definitivt inte lika mycket värt 2007! Det är ju samma sak med dom rasbevarande föreningarna, dom får ju samma pengar nu som då, t. ex. tryckkostnad, layout, porto mm. Så det bör också uppräknas så att vi kan göra samma arbete. På JBV har dom lite svårt att förstå hur mycket ideellt arbete som ligger bakom en sån här förening och ett sånt här arbete att bevara och utveckla en ko-ras. Men vi får hoppas att det här mötet gav JBV något att fundera över, vi blev då mycket positivt bemötta av personalen där.

En annan punkt som kom upp vid diskussionen där är hur man skall agera om någon djurägare plötsligt måste sluta t. ex. vid sjukdom/olycksfall och djuren måste tas omhand, det kan ju vara svårt med kort varsel att placera ut djur och ibland är det ju oklart med sjukdomsstatus, ID-märkning som gör djuren svårplacerade.

Det vore i sådana fall tråkigt om värdefulla avelsdjur går till slakt. Någon kläckte då idén att det finns karantänsladugårdar vid våra stora djurparker, dessa är då största tiden av året tomma, som då eventuellt skulle kunna användas. Personalen på JBV är insatta i frågan nu och gör förhoppningsvis en plan hur denna fråga skall lösas.

Nu till något helt annat, nu när föreningens ekonomi är i balans hoppas vi under året kunna göra något mer än "bara" tidningen. t.ex. tjurkort, informationsblad, eller att börja med stamboken, vi har också planer på att importera tjursperma ifrån Norge. Vad vi skall göra bestäms när Hans-Inge är klar med bokslutet och vi kan göra en budget för det här året.

Jag avslutar med att hälsa välkommen till Vintermötet i Löfvånger i mars och att önska att föreningen får ett bra år detta det Åttonde i föreningens historia!

Anders Jonört

Ordförande

Anders Jonört

Adress: Flarkbäcken 150, 915 96 Flarken

Tel: 0934/270 30

Ålder: 43

Civilstånd: Gift, 4 barn

Antal fjällkor: 46

Ev. andra djur: 2 katter

Gårdsstorlek: 80 ha brukad åker. Krav,

mjölkproduktion

Varför fjällkon? Fjällkon är framtidskon i ett ekologiskt jordbruk i Sverige.

Svensk Fjällrasavel

tel: 0502- 450 64

Ordförande:

Anders Jonört
Flarkbäcken 10
915 96 Flarken
tel/fax: 0934- 270 30

Vice ordförande:

Joachim Gustavsson
Görshorva. V. Harg
595 91 Mjölby
tel/fax: 0142- 250 42

Sekreterare:

Siw Andersson
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910- 77 01 42

Expedition och kassa:

Hans-Inge Pettersson
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand
tel: 0696- 102 22
fax: 0696- 102 25
Tel tid: måndag
kl 11-15.00 samt
måndag & onsdag
kl 18-21.30

Ledamöter:

Mari Strand
Nyland 4583
830 70 Hamnerdal
tel/fax: 0644- 400 71

Urban Delestig
Sunnanås 12
827 94 Ljusdal
tel/fax: 0651- 149 88

Robert Eklundh
Kanalvägen 104
811 95 Järbo
tel/fax: 0290- 705 25

Suppleanter:

Göran Lundström
Fjälbyn 252
930 10 Lövsånger
tel: 0913- 300 40
fax: 0913- 301 01

Anna-Lena Erstadius
Styggeforsvägen 3
795 96 Boda Kyrkby
tel: 0248- 404 50

Evy Schale
Killhult
312 93 Våxtorp
tel: 0430- 311 18

Revisorer:

Martina Bremer
Österskog 4596
386 94 Färjestaden
tel: 0485- 373 45

Ann-Sofie Sångberg
Lökom 7578
881 93 Sollefteå
tel: 0620- 321 43

Revisorssuppleanter:

Patrik Gyllenhammar
Eskeskogs Hejde
620 20 Klintehamn
tel: 0498- 24 30 35

Tove Undin
Stöpafor 473
686 93 Sunne
tel: 0565- 921 92

Livdjursförmedling:

Mårten Dahlberg
Marieberg Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612- 532 67
fax: 0612- 531 07
Tel. tid måndag kl 12-13

Stambokföring:

Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928- 401 06
fax: 0928- 402 10

Kontaktpersoner:

Sven Blomberg
0258-202 07
Svea Husdjur,
Dala Gävle Husdjur

Joachim Gustavsson:
Skara Semin

Patrik Gyllenhammar:
Gotlands Husdjur

Ronny Olsson
0485-460 37
Kalmar Husdjur,
Blekinge Kronobergs
Husdjur

Evy Schale:
Skånesemin,
S. Älvsborgs Husdjur

Mari Strand
(Sammankallande)
Norrmejerier, NNP
Husdjur.

Fjällnära:

Birgitta Karlsson
Smedjebo, Härja
522 91 Tidaholm

Avelskommitté:

Joachim Gustavsson (ordf)
Anders Jonört
Mårten Dahlberg

NÅGRA ORD FRÅN EXPEDITIONEN

Kom ihåg att betala medlemsavgiften, annars går du miste om nästa nummer av Fjällkon.

Glöm inte heller bort att du kan få hjälp med köp, försäljning, härstamning, val av lämplig tjur till dina fjällkor, ja det mesta som rör fjällkor.

Tala gärna om att vi finns, "mun till mun" är ett överlägset sätt att sprida information.

Ring faxa eller skriv till oss på expeditionen så skickar vi ett gratis nummer av tidningen och information till de som är intresserade.

Expeditionens telefontider:

Måndag	11.00 - 15.00	Tel: 0696-102 22
	18.00 - 21.30	Fax: 0696-102 25
Onsdag	18.00 - 21.30	

Övriga tider finns telefonsvarare, lämna meddelande så hör vi av oss.

Vi har sagt det förut men det tål att upprepas:

Har du synpunkter, vill du diskutera något, finns det nya eller gamla idéer om något som rör vår fjällko. Vi vill också veta vad du tycker om den nya tidningen. Hör av dig!!

Kom ihåg att Svensk Fjällrasavel är en förening. Du som medlem är viktig, utan dig finns inte föreningen.

Omslagsbilden:
Till vänster 484 Lana
(far: 120 Viss, mor: 284
Lana), till höger: 486
Lillemor (far: 156
Zonat, mor: 434
Lillemor)
Foto: Joachim
Gustavsson

OBS!

Det här är en påminnelse om att betala medlemsavgiften för 2003. Medlemsavgiften måste ha kommit oss tillhanda för att vi ska skicka dig nästa nummer av tidningen.

Inbetalningskort fick du med i förra numret av tidningen. Annars kan du sätta in 300 kronor på Pg 833 53 62 -3 eller Bg 5361-8070. Glöm inte att ange namn och adress så vi vet från vem betalningen har kommit.

Med vänlig hälsning
Styrelsen

Välkommen till vintermöte i Västerbotten
den 21-23 mars

Årets vintermöte äger rum i Västerbotten, närmare bestämt i Lövsånger. Vi befinner oss knappast i ett område mest lämpat för jordbruk, sett med kultur-geografens ögon. Ett län som ligger långt norrut, med långa, mörka och ibland bitande vintrar. Vårar som snabbt ilar förbi och ger intensiva vårbruks- och skördeperioder. Och likaväl blomstrar jordbruket här. Norrmejerier, med säte i Umeå, som vidareförädlar mjölken från Norrbotten och Västerbotten är det enda mejeri i Sverige som ökade invägningen under 2002. Framtidstron är stor, inte minst i Skellefteå kommun. Skellefteå har faktiskt flest mjölkrobotar sett på totala antalet jordbrukarföretag. I skrivande stund installeras den elfte roboten här. Här finns även en rad fjällkojordbruk, där Lövsångersbygden har de flesta.

Långväga medlemmar kommer enklast hit med nattåget, destination Umeå, där man byter till landsvägsbuss för de sista tio milerna till Lövsånger. Skellefteå flygplats ligger ca 20 km norr om Lövsånger och bilburna tar E4:an.

I Lövsånger bor vi i de gamla kyrkstugorna som har pentry och dusch och sammankomster sker i Lantbruksmuseets lokaler inom samma område.

Ostens hus i Burträsk

Västerbottenstenen torde vara bekant för de flesta, men att den egentligen heter "Burträskost" kanske är mindre känt. Faktum är att all Västerbottensost i landet produceras just här – i mejeriet i Burträsk. Det var nämligen här det skedde, mejerskan Eleonora Lindströms misstag i början av 1870-talet, det som har gett oss Sveriges delikatessost nr 1. Den 21 mars inviger kungen Ostens hus i Burträsk, och dagen därpå är det vår tur. Här får vi lära oss hur man tillverkar ost, med tonvikt lagt på just Västerbottensosten. I lokalen för tillfälliga utställningar visar de Sveriges största samling av musfällor. Vi får göra vår egen ost att smaksätta som vi själva vill – eller köpa en i ostbutiken. Enligt ryktet kommer de även att saluföra älgost här.

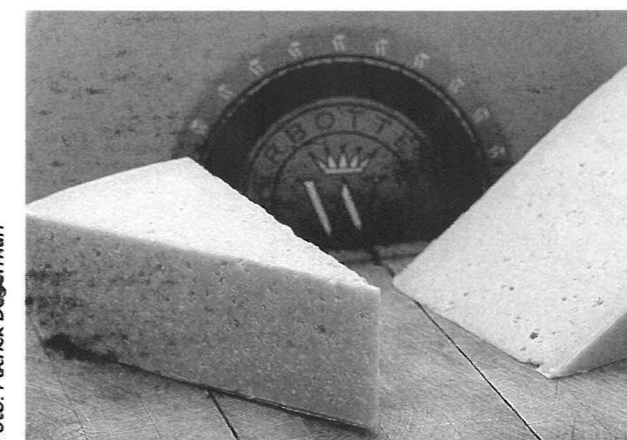

Foto: Petrick Degerman

Program Fredag

Ankomst under förmiddagen med incheckning i stugor

11.00-12.00	Lunch i Storstugan
12.30-14.00	Mjölkbedomning – kvalitetsrådgivare Lars-Åke Vestman, Norrmejerier Kaffepaus
14.30-16.30	Avelsresonemang. Vad är en bra ko? Hur väljer man en tjurmoder? Avelskommittén och Camilla Swärd, Svensk Avel Möjlighet att byta/ta på ytterligare kläder inför kvällens aktivitet
17.45	Avfärd till Uttersjöbäcken för gårds- besök hos Tommy och Helen Öhgren
19.00	Avfärd till familjen Eriksson i Bodan, se reportage sidan 24 Rundvandring på gården och grill- middag i det fria.

Program Lördag

7.00 – 8.30	Frukost i Storstugan
9.00	Avfärd med buss till Ostens Hus i Burträsk Lunch i Burträsk
Ca 13.00	Avfärd till Ängsbäcken, Kålaboda där vi besöker en ladugård med 150 mjölk- kor, ljummen lösdrift. Gården drivs av familjerna Ingrid & Stefan Sundbom samt Göran Olofsson & Petra Sand- gren. Här dricker vi även kaffe.
Ca 15.30	Avfärd till Flarkbäcken och familjen Jonörts fjällkobesättning. Tillbaka till Lövsånger ca 16.30
19.00	Middag med underhållning

Program Söndag

8.00-9.00	Frukost i Storstugan
9.30	Information från styrelsen, tidningen Fjällkon mm.

Anmälan senast 14 mars till expeditionen:

Tel 0696-102 22, fax 0696-102 25

Kostnad: 1 350 kr per person vilket inkluderar boende under 2 nätter, 2 frukostar, 2 middagar och 2 luncher samt fika. Bussresa till Ostens Hus, inträde samt möjlighet att tillverka en egen ost. Lunch avresedagen ingår ej.

Hej!

Det var nästan bara positiva reaktioner på förra numret! Det var kul tycker jag. Det kommer kanske att bli lite mer förändringar i nästa nummer, då jag ska göra allting själv....

Synpunkter, tips och råd mottages fortfarande tacksamt.

Här i Stockholmstrakten lyser solen just nu och det känns som om det kan bli en lång och härlig vår...

Vi har haft ovanligt mycket snö, som har legat kvar i år och det gör ju att allt blir mycket

ljusare omkring en, man orkar mer när det inte är så mörkt och grått som det kan vara på vintern här.

Jag hoppas att Ni också får en lång bra vår och att allt går som det ska på gårdarna och med djuren.

Eder redaktör Kristina

Rättelse

Till artikeln om Kulla i förra numret.

Det var beklagligt men sista stycket på artikeln föll bort och den fick fel namnunderskrift.

Till utseendet är Kajsa mycket lik sin mor. Hon har just fått sin andra kalv och mjölkar efter två veckor över 22 kg dygnet.

Kulla har haft sin bästa laktation detta år, hon har på de sista tolv månaderna mjölkat 6918 kg, vilket gör att hon sammanlagt under sin livstid mjölkat över 32000 kg. Detta är för mig åter ett bevis för fjällkornas förträfflighet.

När den värsta korsningsaveln pågick hade jag bara Belinda, som var en av de få äkta fjällkorna, som kom upp i den åldern att hon kunde visa vad en bra ko kan prestera, Mina SKB. fick i regel högst tre kalvar, sedan blev dom sjuka eller inte dräktiga eller så "tappade" dom juvret.

Nämnas kan också att Kullas sista tjurkalv som är helbror till Kajsa, med Smille som far, även han helvit. Han lever fortfarande, för att vi har tänkt att betäcka våra kvigkalvar med honom.

Ja, detta är en fjällkoägares funderingar kring livet som bonde. Sensmoralen av denna historia är, att som koägare vet man att "människan spår men gud rår". Kan man inte leva med en sådan inställning, tror jag att man har svårt att vara "liten bonde".

Elisabeth Holmgren

Stämman 2003

Stämman i sommar blir på västkusten, närmare bestämt i Skummeslöv i Södra Halland.

Boka redan nu in dagarna 31/7 - 2/8 för några trivsamma dagar med likasinnade fjällko-människor.

Värdar i år är Lars och Evy Schale som berättar mer om programmet i nästa nummer av tidningen.

MOTIONER

Motioner till stämman skall inkomma senast den 1/7!

Mjölbybonde får pris för ovanliga fjällkor

Joachim Gustavsson på Görshorva gård i Västra Harg fick 2002 års Miljöpris i Mjölby kommun.

Saxat ur Östgötacorrespondenten den 28/6 -02:

Årets Miljöpristagare i Mjölby kommun heter Joachim Gustavsson. På gården i Görshorva i Västra Harg bedriver han mjölkproduktion med den utrotningshotade rasen svensk fjällko.

"Han har därmed tagit ett viktigt initiativ för att bevara en hotad lantras", skriver juryn i sin motivering. Det finns bara knappt 1000 fjällkor och av dessa finns ett 40-tal i Västra Harg.

Joachim berättar att det fick bli fjällkor för hela slanten av en slump.

"Min morfar köpte några fjällkor på 70-talet. Sen köpte jag och min fru några stycken i början av 90-talet. Det var först en kul grej, lite kurios att ha fjällkor. De första funkade och då tänkte jag: det här var intressant, nu kör vi. Sedan blev det en kick att satsa på avel av en utrotningshotad ras och få det att fungera.

Andreas Eriksson från Agenda 21 gratulerar Joachim Gustavsson till kommunens miljöpris 2002.

Text och bild: Oskar Lundgren

Styrelsens svar på Patrik Gyllenhammars debattinlägg i senaste nr av Fjällkon:

Styrelsen bör inte och tänker inte gå i svaromål mot den enskilde medlemmens åsikter som rör bevarandet eller avelsarbetet inom Fjällrasen. Men i debattartikeln (Bevarande i ett långt och ett kort perspektiv av Patrik Gyllenhammar) så uppmanas styrelsen att ta kontakt med Jordbruksverket för att få till stånd en överenskommelse, att kor utan avelsvärde skall få semineras med köttas.

För det första, vem skall avgöra om en ko, kviga har för avelsvärdet en icke önskvärd egenskap, i förlängningen skulle den enskilda djurägaren hävda att "alla mina kor är berättigade att semineras (betäckas) med köttas för dom nedärver så dåliga egenskaper". Eller skall styrelsen ge dispens för vissa hondjur att få sem/bet. med köttas?

Nej, nej, nej, vad beträffar dåliga anlag så rekommenderar vi att använda en tjur som har + i avelsvärde på en ko som har - på samma egenskap. De flesta egenskaper går att avla åt ett visst håll genom att använda rätt tjur. Kan man då bevara en kolinje genom att förbättra den i nästa generation har man lyckats särskilt om den linjen är av härstammingsbreddande karaktär.

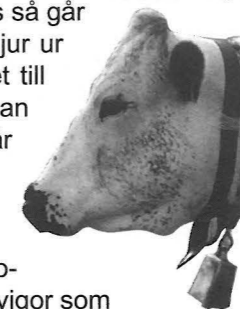
När det gäller lynne användes samma princip: på ko med dåligt lynne användes tjur med nedärkning för bra lynne. Men är lynnet så dåligt att kon/kvigan är rent farlig hjälper det knappast att köttas sem/bet henne. Då är nog slakt enda alternativet.

Men vill man använda köttas så går det att plocka bort ett enskilt djur ur stödet. Eller låta bli att sem/bet till åtagandeperioden är slut eller man fått tag i ett ersättningsdjur, det får ju slå på högst 50% ett enskilt år i stödåtagandet.

För att göra urvalet så stort som möjligt i en sån här liten population så behövs så många kvigor som möjligt för att kunna selektera på egenskaper och härstamning. Använder man köttas på ett allt för stort antal djur minskar nästa generation kraftigt i och med att du inte ännu kan könsbestämma vid seminering.

Så svaret på uppmaningen från Patrik Gyllenhammar blir nej. Styrelsen kommer inte att ta upp den frågan. Det strider mot allt vad denna avelsförening står för.

Styrelsen
gm Joachim Gustavsson

Svar på debattinlägg i nr 4/02:

I Patrik Gyllenhammars debattinlägg i nr 4/02 vill PG att "undermåliga" kor skall semineras med köttas. Jag tror inte att det hjälper för att höja standarden på fjällrasen. De negativa egenskaper som PG tar upp, dåligt lynne, dåliga ben och klövar, är inga stora problem inom fjällrasen. På den tiden då jag hade Holsteinkor föddes det ständigt fullständiga galningar, alltså sådana som forcerade tre-fyra taggrädsstaket utan anledning. Sådana djur finns inte inom fjällrasen! Fjällkor som amkor kan ge en del sent födda kalvar som får för litet mänsklig kontakt och därför kan bli obotligt skygga, men det beror på miljön och är inte ärftligt. Dåliga ben och klövar är en utomordentlig sällsynthet, utom i de fall där låglandinslaget (788 Misse) visar sig. Däremot är juverproblem, som PG nämner, ett betydligt allvarigare genetiskt problem. Men därmed är de ärftliga problemen kraftigt decimerade!

En grundläggande princip som bör användas i all mjölkboskapsavel är att "kon skall se ut och fungera som en mjölkko"! Denna uppfattning är inte självskriven! Jag har varit i mjölkko-branschen i trettiofem år och sett hur man pendlat mellan den ekonomiska ytterligheten - "det har väl ingen betydelse hur en ko ser ut bara hon mjölkar åt h-e" - och en extrem bevarandeinställning. Oavsett vad man anser måste kon fungera som en ko! Inom svenska avelskretsar har man alltid ansett att produktionen är det övergripande avelsmålet. Därmed hamnar man ständigt i konflikt med biologins gränser. De sjöminor (juver) som avelsarbetet gav fram till åttiotalet, i alla raser, visade sig vara en återvändsgränd. Enda möjligheten var import av avelsmaterial. Inom fjällrasen är ett sådant avelsarbete omöjligt. Populationens totala bredd används redan så några "genvägar" finns ej.

För att få ett korrekt underlag för en exteriöravel, vilket är basen i mjölkkoavel, måste man ha någon form av statistik. Flera av Svensk Avels Fjälltjurarna är tillräckligt bedömda på exteriörtyper för att ge koägarna tillräcklig avelsinformation, men Projektjtjurarna har för litet information. Denna information har styrelsen efterfrågat flera gånger i tidningen. Kanske bör man från föreningens sida satsa en engångssumma på en total inventering av fjällkopopulationen, med fotografier och exteriörbedömning, utförd av någon projektanställd. Då kan man få en total bild av de olika tjurarnas och tjurinjernas nedärvningsmönster. Därmed kan ett avelsarbete med inriktning på att effektivt få en "fjällko" som ser ut och fungerar som en mjölkko påbörjas. Exteriörsvaga kor betäcks med typstarka tjurar. De olika tjurinjernas svagheter balanseras till den totala populationens fromma. Kor med bra juvertyp är bättre än högmjölkkande med usla juver. Kortsiktiga vinster hör inte hemma i avelsarbetet. Eller som bonden sade: "Livet är inte långt nog för avel med dåliga djur!"

Thomas Gunnarsson, Edared

Hur utveckla fjällrasen?

I förra numret av Fjällkon tog Patrik Gyllenhammar upp bevarande och avelsarbete inom fjällrasen, samt risken (?) för att det blir för många fjällras-kvigor till salu. Vad gäller stycket om de fjällnära har jag inget att erinra. Där sätter det lilla antalet djur och den stora släktskapen dom emellan ramar för arbetet. Mer intressant blir då fortsättningen om hur vi skall bedriva selektering i avelsarbetet. För här går det verkligen att ha olika åsikter om vad som är "den rätta vägen". Patrik säger i artikeln att all form av index avel borde vara utslutet. Men egentligen är ju index bara något som man talar om hur en sak/egenskap förhåller sig till ett medelvärde. Vill man avla på gamla kor är väl det för att man anser deras åldersindex bättre än unga kors. Att det finns ett mer värde i att en ko blir gammal och fungerat bra eller? Sen är Patrik (om jag fattar honom rätt) rädd för att fjällrasen ska försämrans om nuvarande regler fortsätter gälla för sem/bet av stödberrättigade hondjur. Det skulle resultera i ett allt större utbud av "dåliga" kvigor efter "dåliga" kor.

Min erfarenhet av att köpa ihop min besättning gör att jag inte kan hålla med Patrik på den sista punkten. Ja, tyvärr kan jag inte hålla med honom om indexaveln heller för den delen och vi kan ju börja diskutera den ett slag.

Jag hävdar att vi idag har så många tjurar i bruk att vi inte vet något säkert om avkomman på alldeles för många av dom. Det gör att vi idag har svårt att ge råd om användningen av de sista 5-6 årens Alebäckstjurar. Vi har helt enkelt inte nått dithän vi velat att ordentligt öka utbudet av renrasiga fjällrastjurar. Problemet är bara att det är svårt att styra aveln åt nåt håll eftersom det är svårt att värdera (indexera) tjurarna. Svensk avels fjällrastjurar bedöms ju så där får vi mer kunskap men dom är ju färre till antalet.

Jag minns en artikel för några år sen då Patrik propagerade för ett enhetligare utseende på fjällrasen för att underlätta kvigförsäljningen. Är det manne så att Patrik vill använda det selekteringsutrymme som finns idag för att göra fjällkon vit med svarta prickar? Är det därför som all indexavel är förkastlig? Jag vet inte vad Patrik menar men nog ser det ut som en tanke.

Jag menar att argumenten om att mastitbenägna kor med dåliga ben och klövar som dessutom är vränga till sättet skulle få stå och producera livkvigor är starkt överdrivna. Mastitbenägna kor slaktas ut därför att ingen vettig människa kastar bort pengar på att behandla dom flera gånger. Sen är det ju så att i det enskilda fallet är det omöjligt att veta om det var en tillfällig miljöpåverkan eller en genetisk svaghet som orsakade en mastit eftersom det sällan är bara en orsak. Har man nu en mastitbenägen ko är väl det bästa rådet att göra korv av henne när karensen efter sista behandlingen gått ut och ersätta henne med en av de där tänkta livkvigorerna. Det vinner både bonden och rasen på.

Vad gäller dåliga ben och klövar hänger det enligt många gamla kogubbar ihop med mastitfrekvensen, ju sämre ben ju fler mastiter, ni får själva kolla om det stämmer hos er. Ingen i den här föreningen har mig veterligt propagerat för en indexavel som är lika med de stora rasernas. Vi som tycker att avkommebedömning på tjurarnas döttrar är bra om man använder resultatet med förnuft gillar inte alls de stora rasernas fullfartskörande in i återvändsgränden. Tvärtom. Vi till och med gillar gamla hållbara kor oavsett vad dom har för index.

Självklart ska vi vid urvalet av tjurmödrarna väga in och värdera det att en ko blivit gammal och varit frisk men det innebär ju inte att vi skall bortse från allt annat. Vi ska naturligtvis väga samman alla kons brister och förtjänster och jobba på att få Svensk avel att förstå våra synpunkter.

När det sen gäller vad som är en bra eller dålig ko så kan jag från min egen erfarenhet av att köpa ihop en besättning säga att många djurägare är verkligen måna om att inte sälja djur som man tror lite på. Det finns inget som är så tråkigt som att höra att den kviga man sålt bara mjölkade 12 liter vilket jag har varit med om (förlåt mig Joachim).

Sen är det ju sån tur att dom flesta djurägare inklusive undertecknad inte alls är särskilt träffsäkra på att rangordna årets kvigomgång. Hur ofta har inte den kvigan man trott mest på visat sig vara årets stolpskott. Nog händer det att när kontrollåret gått så visar det sig att en kviga man inte alls trodde på hade den bästa avkastningen vad gäller kg ecm och dessutom var årets snällaste. Och tur är väl det.

Men jag skall inte påstå att det inte finns en risk med att uppenbart dåliga kor säljs som dikor. Det allra bästa är att man gör korv av de 10-15% sämsta korna och inte säljer dom till liv. Men nu är det så att en ko som mjölkar dåligt inte nödvändigtvis behöver nedärva dåliga anlag. Vi säger att en tjur med en dottergrupp som i snitt har rasens medelavkastning låt säga 5000 liter får index 100 som produktionsstal. Han har en variation på döttrarnas avkastning på minst mellan 3500-6500. Men likafullt nedärver 6500 kon inte nödvändigtvis bättre anlag från pappan än 3500 kon. Så om båda halvsysrarna paras med samma tjur kan mycket väl deras döttrar komma att mjölka lika mycket.

Därför är problemet med dåliga mjölkkor hanterbart om man använder bra avkommebedömda tjurar på dom vilket det för närvarande finns gott om. Att börja jobba för att tillåta sem/bet med köttas är en total återvändsgränd, vem ska bedöma om en ko är värdefull i aveln? Kan en dålig ko som blir gammal och efter ett tag representerar unika blodslinjer bli värdefull igen? Nä, att bära upp stöd för hotade raser och sen få korsa bort dom är nog bland det dummare jag hört och jag hoppas innerligt att styrelsen inte tar förslaget på allvar.

Vi får helt enkelt lov att acceptera att vi inte på förhand kan veta hur många livkvigor som behövs nästa år det är ju gubevars inte i gamla Sovjet vi bor.

Klart är att en bra härstamning med bra tjurar eller en intressant härstamning med en moderlinje som varit med i kontrollen gör kvigorerna mer lättsålda. Men visst kan det hända att vi nån gång tvingas slakta ut en kviga som inte ryms i lagården. "Tuff shit" som dom säger i amerkat. Bättre det än att det inte gick att hitta nån för dom var kötttraskorsade.

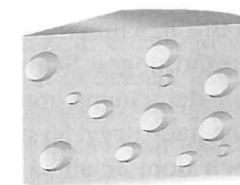
Att det ser problematiskt ut för familjejordbruket som varit fjällrasens tillhåll genom tiderna är ju tyvärr sant. Därför tycker jag att vi hellre ska öka ansträngningarna att synas i t. ex. husdjur och att intressera folk för fjällrasen.

Vi måste också göra oss mer synliga på nätet där morgondagens bönder surfar även om vi andra inte gör det. Att behålla avkommebedömningen så länge det går är oss en hjälp där. Obesläktat material finns för oss i flytande kväve så vi ska inte överdriva risken för inavel. Inavelsgraden kan man lätt räkna ut och kolla att man inte överskrider rekommendationerna. Dessutom finns idag möjlighet att få tag på härstamningar som bryter inaveln om man så vill. Jag ska återkomma i nästa nummer med en artikel och några exempel i den frågan.

Problemet med 80- och 90-talets seminavel på fjällras var att det var så få använda tjurfäder och att de efter ett tag även var morfar åt kalvarna. Idag används egna tjurar i alla större besättningar jämte semintjurarna. Så tillgången på obesläktade tjurmödrar är i dag bättre än på mången god dag, och borgar för att det går mycket bättre att köpa in kalvar till semin som inte är för nära släkt med varandra både på fädernet och mödernet. Vi har dessutom gruppavels-systemet som hjälper oss med detta.

Så mitt råd till fjällkobönderna är att istället för att korsa bort dina fjällkor med köttas så gå med i kokontrollen och mjölka dom så har vi en chans inför framtiden. Även om det i ärlighetens namn inte blir någon dans på rosor i det korta perspektivet men det är väl inte därför vi är bönder heller.

Robert Nilsson

Högre kaseinhalt ger mera ost

I Vetenskapsradion (P 1) den 27 januari talade man om sambandet mellan hög kaseinhalt och högt ostutbyte per kg mjölk. Denna egenskap skulle ge billigare ost. Programmet var baserat på en forskningsrapport från Nya Zeeland.

Man nämnde att detta skulle kunna uppnås genom förädling av våra mjölkkraser, bl. a. genom kloning. En nackdel med genförädlade husdjur sades vara deras korta livslängd.

Den här ekonomiskt värdefulla egenskapen finns hos våra fjällkor. Detta framgick inte av programmet. En av föreningens medlemmar, Thomas Gunnarsson, Edared som själv har fjällkor, har skrivit om detta i denna tidning för några år sedan.

Den högre halten kasein i fjällkornas mjölk kan tjäna som ett utmärkt exempel på de genetiskt värdefulla egenskaper, som finns hos våra gamla lantraser. Nu lär det inte vara alla fjällkor, som har den här egenskapen. Den kanske inte är dominant eller så har den gått förlorad genom inkorsning någonstans tillbaka i härstamningen? Det förtjänar i detta sammanhang att påpekas att den renrasiga fjällkon är en genetiskt självständig ras skild från övriga kulliga raser.

Hur skall denna egenskap tas tillvara?

Frågan har säkert varit uppe till diskussion tidigare, men med tanke på ovanstående radioinslag kanske det är läge att väcka liv i den på nytt. Hur dominant är egenskapen?

Finns den höga kaseinhalten hos alla kor i renrasiga fjällkobesättningar, eller endast hos enstaka kor? Kan man lokalisera egenskapen till enskilda kolinjer eller tjurlinjer? Där den är dominant och förärves. Är en omfattande inventering möjlig att genomföra?

Nästa fråga är hur egenskapen skall tas tillvara i ostproduktionen. Kan våra fåtaliga stormejerier hantera

mjölken från enskilda fjällkobesättningar här och var? Är egenskapen så ekonomiskt värdefull att man kan tänka sig större geografiska områden, där man företrädesvis eller uteslutande håller fjällkor och därmed skapar de volymer, som gör specialisering intressant för mejerierna? En framkomlig väg är kanske gårdsmejerier eller mindre lokala mejerier, som specialiserar sig på ostproduktion och egna varumärken. Sådana finns ju i Mellaneuropa, vars klassiska märken spritt sig och är kända begrepp inom stora delar av den gastronomiska världen.

Ett förslag vore att på basis av den kunskap som finns göra en avstämning med forskarna på Lantbruksuniversitetet samt med Statens Jordbruksverk och mejeriindustrin. Våra Fjällkor har ju en mycket gynnsam utveckling i avkastningskontrollen. Det kan bidra till att väcka intresse för kartläggning av denna ekonomiskt viktiga egenskap för ostproduktionen.

Dräktighetsproblem hos fjällrasen?

Vid fleråriga kontakter med en lantbrukare i Blekinge, som har en besättning med fjällkor, har denna upprepade gånger beklagat sig över problem med att få sina kor dräktiga. Han har egen tjur och använder dessutom semin. Korna löper om, tydligen oavsett om han använder egna tjuren eller semin. I något fall vill den brunstiga kon inte veta av tjuren. Lantbrukaren uppger att han inte är ensam om problemet.

Det här har gett anledning till spekulationer, både av honom själv och av seminörer, veterinärer med flera. Någon har sagt att denna ras inte passar så här långt söderut, ett påstående som saknar verklighetsgrund. Vid något tillfälle har lantbrukaren efter omlöpningar använt annan ras (Jersey), och då har kon blivit dräktig. Det har gett anledning till spekulationer om att rasens hondjur skulle vara sämre mottagliga för den egna rasens sperma, hondjuren, som en följd av sin ursprungsmiljö, endast har fungerande brunst under sen vår och sommar, medan vinter och mörker ej ger den nödvändiga stimulansen, även om brunst kan iakttagas.

Ja, allt detta kanske kan avfärdas som tillfälligheter. Det har dock varit ett påtagligt problem under flera år, utan att någon konsulterad expertis i form av veterinärer, seminörer, utfodringsrådgivare etc. kunnat komma med en nöjaktig förklaring och råd för att komma tillrätta med det hela.

Det är otillfredställande om rasen som en följd av detta skulle komma i vanrykte i en landsända, i synnerhet som det allmänt anses att rasen inte har några fertilitetsproblem. (Hypoplasin tillhör historien) Därför kan det förslagsvis vara en uppgift för föreningen att föreslå vederbörande veterinära expertis vid Sveriges Lantbruksuniversitet att titta lite närmare på detta till synes lokala problem.

Jan Carlson, 0431/44 13 32

De högst avkastande korna i fjällrasen

Det har inkommit önskemål om att publicera avkastningsuppgifter om de högst avkastande korna i fjällrasen. Svensk mjölk drar ut listor från alla raser med uppgifter om högsta 305d avkastning på förstakalvare (8500kg ecm) så det var inte många kvigor inom ras 3 under vilken fjällrasen tillsvidare redovisas som hade nått den gränsen. Tills ett annat år ska vi prata med dom om en något mer human gräns för ras 3.

Dessutom har man listor på alla 147 kor som står som ras 3 i kontrollen med avkastning över 8000 ecm.

Man har även en högsta livstids avkastningslista med alla 19 ras 3 kor som nått över 2700kg smf. I den listan finns både levande kor och sådana som gått ut under kontrollåret.

Till sist finns en besättnings redovisning på medelavkastningen per besättning med alla som har ras 3 djur i besättningen. Besättningens olika raser särredovisas där så man ser vad respektive ras inom besättningen producerat.

Nu är det att det visserligen heter officiell kontroll men varje djurägare "äger" s.a.s sina avkastningsuppgifter och det gör att vi inte utan djurägarens tillstånd kan publicera namn på djurägaren och identiteten på djuret tillsammans. Det går inte heller att redovisa besättningsmedeltal och namn ihop. Eftersom vi inte hunnit få tag på berörda djurägare måste vi i detta nummer avstå från publicering av besättningsmedeltal.

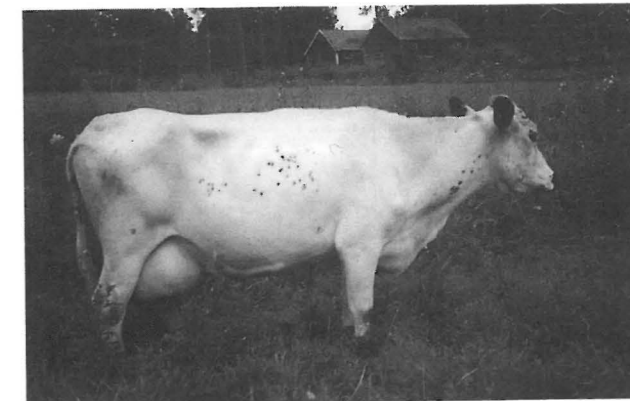
Det vi fått lov till att göra är att publicera avkastningslistan för kor över 8000ecm utan angivande av namn men med föreningsnummer och besättningsnummer samt id nummer i besättningen på kon. Man kan alltså inte direkt se om kon är inköpt eller född i besättningen. Samt far och morfar och avkastningen för det gångna kontrollåret. Av de 147 korna på listan hade drygt 50 st blandtjurar av SKB ras som fäder och dom är alltså inte med dessutom hade c:a 40 okänd härstamning i dom härstamningslistor som vi

hade tillgång till (juli/2000) vilket endera innebär att djuret köpts in efter det datumet eller att fadern är en egen tjur som det inte rapporterats in någon betäckning på. Används tjur av annan ras syns det heller inte varför man nog kan tro att alla djur egentligen inte hör hemma på listan. Så dom 40 djuren är också borttagna från vår redovisning. Det är dock fullt tänkbart att det är flera av dom som skulle varit med om vi bara kunnat verifiera härstamningen. Till sist var det drygt 50-talet djur kvar med fjällrastjurar som fäder. Av dom har vi tagit med dom som det gått att söka stöd för enligt de gamla reglerna för hotade raser. Kvar på listan blev då 41 fjällkor som ni ser här. (Se tabell 1 sid 10.)

Härstamningen på korna är rätt så väl spridda med en tyngdpunkt på 6715 Lage och 940 Hompen vilket väl ingen kan förväna sig över. 23 st är efter vad vi kan kalla "moderna" semintjurar från Svensk Avel. 8 st är efter egna tjurar som det inte samlats sperma av. 3 st är efter s.k. genbankstjurar d.v.s tjurar födda på 60-talet och första åren på 70-talet. Till slut är 7 st efter s.k. projektjurar eller Alebäckstjurar vilket väl får sägas vara glädjande många. Flera av korna har dessutom egna tjurar som både fäder och morfäder. Sammanlagt är det c:a 30 olika fäder till korna vilket är en rätt bra spridning. Åldern på korna är ganska väl spridd, ingen ko på listan hade dock fått fler än 6 kalvar.

Listans första ko 13 Dalia är född hos Stig Sundberg i Valvträsk, Råneå och är en ovanlig snart 8-årig ko i så motto att hon inte är faderslös trots att hon inte har någon semintjur som fader (semintjurarna kan ju numera bli till åren om dom blir väl avkommebedömda). Hennes fader 53 Gulldus fyllde 12 år den 10 januari och är vid god vigör. Nämnas kan också att kon är en linjeavel på 940 Hompen då han är både farfar och morfar. Modern till 53 Gulldus blev 25 år och finns på bild i Fjällkon 3/97. Kolinjen bakom 13 Dalia stammar ursprungligen från Torsten Pettersson, Övre Svartlå och har härstamning belagd till 40-talet.

En annan ko värd att nämnas är nummer 4 på listan. 224 Ringull från Märten Dahlberg, Bjärträ. En fantastisk ko ur R-linjen från Norbergs i Blåvik som har 6 kalvar på jämt 12 månaders intervall och en

224 Ringull Sv Fj 25016, far 161 Smille SKB 6673

jämmt stigande produktionskurva. Första helåret 5788 kg mj, 2:a 8534, 3:e 8796, 4:e 9490, 5:e 9784 och nu 10135. Dräktig med 7:e kalven och endast omseminerad en gång på 7 år. Har glädjande nog en son efter 46 Lester SKB6578 inköpt till semin nu i dagarna. Är hon manne Sveriges bästa fjällko?

Om den första listan i någon mån kan liknas vid sprinterlöparna så kan väl nästa lista sägas i någon mån vara maratonlöparna.

Här är det gamla hållbara kor som gäller och alla utom en ko har mjölkat i mer än 10 år. Av listans 19 kor var 7 st efter blandtjurar av SKB ras, 2 var korsning SKB x annan ras och två hade rödkullefäder. Kvar blev följande 8 fjällkor. Speciellt noterbart är att inte mindre än 3 av de 8 kommer från Sven Blomberg i Sunnanhed (vi har lov att nämna honom) en anmärkningsvärd prestation!

Vi måste också i sammanhanget nämna hans gamla rödkulleko som tyvärr omkom i branden i somras som är total etta bland alla fjällkor, rödkullor och SKB-blandningar. Hon hann med en livstidsproduktion på 95676 kg ecm med ett medeltal på 13 år, 6 mån: 6074, 5,1, 309, 3,8, 233, vilket ger 7090 kg ecm i snitt, imponerande!

Noterbart är här att modern till nye Alebäckstjuren 135 Stig Sv Fj 20110 finns med som nummer 3 på listan. Mormor till 1002 Manitou Sv Fj 20029 finns som nummer 4. Modern till 6787 Laro och 6797 Fimar finns med som nummer 7 på listan och om ni letar fram Fjällkon nr 1/98 så är ko nummer 8 omslagsflicka där.

Robert Nilsson, Stamboksansvarig

Tabell 1

Nr	För	Bes	Öronnr	Far:	Mf:	Kg mj	% fett	kg % prot	kg	Ecm kg	
1	37	1103	13	53 Gulldus SvFj 20063	940 Hompen SKB86940	11379	4,0	458	3,4	391	11443
2	33	29151	308	940 Hompen SKB86940	799 Öre SKB86799	10099	4,6	465	3,2	327	10716
3	33	29151	314	6715 Lage SKB86715	717 Kare SKB76717	9916	4,5	442	3,4	339	10482
4	33	55010	224	161 Smille SKB6673	933 Kam SKB 86933	10135	4,2	426	3,5	354	10457
5	7	52180	24	6715 Lage SKB86715	799 Öre SKB86799	8198	5,1	416	3,5	289	9350
6	1	39661	423	943 Bass SKB86943	156 Linton 37-13581-156	8469	4,4	373	3,9	329	9201
7	37	1103	381	52 Elof SKB6700	6710 Mickel SKB86710	8043	4,8	383	3,9	314	9101
8	37	1103	405	3002 Pricken 30-41293-3002	6 Hoss SKB6636	7953	4,8	384	3,7	293	8929
9	33	83441	160	161 Smille SKB6673	6737 Örne SKB86737	8020	4,8	385	3,6	289	8927
10	9	83207	407	234 Sprint SvFj20024	6715 Lage SKB86715	8135	4,6	371	3,6	294	8824
11	5	22929	2	6766 Karess SKB96766	6749 Risk SKB96749	8758	4,0	346	3,6	313	8821
12	33	55010	285	6775 Sigge SKB96775	727 Drill SKB76727	7555	5,1	384	3,8	286	8776
13	33	55010	64	940 Hompen SKB86940	6710 Mickel SKB86710	9456	3,4	323	3,4	319	8761
14	37	1103	100	6776 Lippo SKB96776	1 Olle 30-28402-1	7723	4,9	376	3,7	286	8720
15	9	83207	397	1088 Flimmer SvFj20023	6752 Katar SKB96752	8063	4,5	366	3,4	277	8614
16	37	1103	391	6763 Svartus SKB96763	149 Leonard SKB6682	8084	4,5	361	3,5	279	8574
17	37	30771	85	792 Findus SKB86792	940 Hompen SKB86940	8017	4,4	356	3,6	288	8565
18	30	11708	1170	6775 Sigge SKB96775	6724 Mikro SKB86724	7546	4,8	363	3,9	292	8564
19	30	21959	51	6780 Mise SKB96780	6759 Bam SKB96759	8201	4,3	352	3,5	286	8547
20	9	83207	284	41 Duvolen SKB6689	784 Biljett SKB76784	9057	3,6	323	3,3	297	8492
21	33	55010	252	127 Desir SKB6619	6746 Hompest SKB96746	8337	4,1	341	3,5	291	8485
22	37	1103	341	46 Lester SKB6578	34 Ringo SKB6570	8726	3,8	328	3,3	290	8416
23	30	25316	210	6769 Delta SKB96769	788 Misse SKB86788	7151	5,2	369	3,8	272	8384
24	33	55010	278	6776 Lippo SKB96776	161 Smille SKB6673	7947	4,4	346	3,5	280	8364
25	33	54839	5045	15 Helge 30-28402-15	Fjälltjur från 30-28202	7456	4,8	361	3,6	272	8363
26	37	187	512	6769 Delta SKB96769	6724 Mikro SKB86724	8192	4,1	338	3,5	283	8351
27	9	83207	417	943 Bass SKB86943	6715 Lage SKB86715	7746	4,5	345	3,7	285	8340
28	9	83207	289	6776 Lippo SKB96776	6752 Katar SKB96752	7932	4,4	351	3,4	269	8337
29	33	55010	233	6758 Bula SKB96758	153 Nille SKB6670	8563	3,8	322	3,4	290	8302
30	33	55010	65	33-56108-5	6737 Örne SKB96737	8500	3,9	328	3,3	279	8275
31	5	41325	5028	6715 Lage SKB86715	943 Bass SKB86943	7879	4,4	347	3,4	267	8259
32	37	1103	388	60 Blomman SKB6710	155 Levi SKB6676	7687	4,5	344	3,6	275	8236
33	9	83207	356	6752 Katar SKB96752	788 Misse SKB86788	7242	4,9	354	3,8	273	8231
34	33	55010	1008	193 Låg 30-25257-193	943 Bass SKB86943	8253	4,0	330	3,3	276	8214
35	9	83207	415	40 Pelle SvFj20001	6752 Katar SKB96752	7391	4,8	353	3,6	264	8187
36	33	13524	317	6746 Hompest SKB96746	799 Öre SKB86799	8037	4,2	337	3,3	268	8184
37	37	1103	80	6715 Lage SKB86715	940 Hompen SKB86940	7204	4,8	345	3,9	280	8166
38	37	1103	349	65 Lur SKB6547	786 Maro SKB86786	8034	4,0	324	3,4	274	8071
39	33	7280	182	6759 Bam SKB96759	940 Hompen SKB86940	6720	5,3	357	3,9	260	8037
40	33	29151	335	6763 Svartus SKB96763	6758 Bula SKB96758	8144	4,1	332	3,1	249	8004
41	33	55010	302	1085 Fido SvFj20028	190 Frank SKB6705	7796	4,2	329	3,4	265	8003

Tabell 2 Hög livstidsavkastning

Nr	För	Bes	Öron	Far:	Mf:	Kg ecm	År	Mj kg	%fett	kgfett	%prot	Kgprot	Kgecm	Fett+Prot
1	30	41281	58	726 Basker SKB76727	723 Figer SKB76723	82473	14 år 7m	4972	4,9	244	3,7	185	5641	6270
2	30	42428	127	943 Bass SKB86943	708 Bill SKB76708	82075	12 år 7m	5818	4,8	279	3,7	215	6513	6226
3	5	10110	17	708 Bill SKB76708	723 Figer SKB76723	75932	13 år 1m	5433	4,5	244	3,5	189	5788	5678
4	37	33944	8	943 Bass SKB86943	745 Macke SKB76745	74754	13 år 3m	5453	4,2	227	3,6	196	5635	5602
5	30	42428	133	743 Bisko SKB76743	708 Bill SKB76708	71706	11 år 8m	5849	4,4	257	3,4	200	6138	5339
6	33	27194	212	784 Biljett SKB76784	788 Misse SKB86788	70338	9 år 10m	6628	4,6	302	3,6	239	7178	5298
7	33	54839	161	786 Maro SKB86786	742 Prim SKB76742	66414	10 år 4m	6154	4,4	269	3,4	207	6423	4931
8	30	42428	141	786 Maro SKB86786	793 Figaro SKB86793	63064	10 år 8m	5134	5,2	265	3,6	184	5932	4774

ELMIA 2003

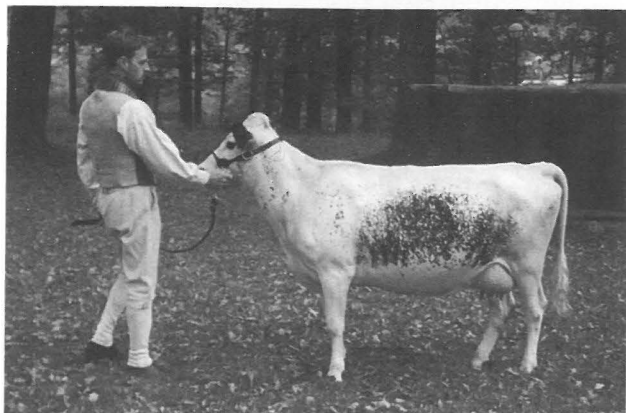

Foto: Joachim Gustavsson

Mårten tränar med 267 Molik (far 6758 Bula) inför fotograferingen med Elisabeth Theodorsson 2001.

Nu under våren planeras 2003 års Elmia Lantbruk för fullt. Vi åker på möten samt planerar själva så att vi skall kunna genomföra utställningen ännu en gång. Att det kommer bli förändringar i år det vet vi men hur pass mycket och vad får vi återkomma med senare under året. Men fundera om ni vill vara med och hjälpa till under dessa dagar. Vi kommer även i år att ha 2st husvagnar på området för övernattning. Hör av er till Mari eller Joachim om ni är intresserade av att vara med. Det är lång tid kvar till 22 - 25 oktober men tiden går fort och skall man fixa avbytare så är det bäst att ha en ordentlig framförhållning. Är det så att du vill ha med djur på utställningen så hör av dig, det brukar alltid vara svårt att få tag i representativa djur. Och den som skall ha med djur måste naturligtvis träna så att det går bra att visa dem.

Väl mött på Elmia 2003.

Utställningsansvariga
Mari Strand / Joachim Gustavsson

Foto: Barbro Gustavsson

Joachim och Mathias ute och tränar med 403 Svinga (far 6776 Lippo) inför Elmia -99.

Tjurar för rekommenderad användning 2003

Efter önskemål att en lista med rekommenderade tjurar skulle vara med i tidningen har avelskommittén nu satt ihop en sådan.

I grupp 1 är det som ni ser både Svensk Avels tjurar samt en projektjur, så även i grupp 2 med ungtjurarna 6839 Hadar samt 6841 Hasse. Det är av stor vikt att vi använder Svensk Avels tjurar i första hand och projektjurarna när inte Svensk Avels tjurar passar beträffande t. ex. härstamning. Särskilt viktigt är det naturligtvis att ungtjurarna används i första hand.

Så till grupp 3 där har vi brist på tjurar från Svensk Avel, därför rekommenderar vi 3 st projektjuror för användning i första hand. Vi har ju naturligtvis 6777 Makro och 6780 Mise i grupp 3, men då mastitresistensen inte är så god kan vi inte rekommendera dem i någon större utsträckning. Men de går att använda på kor med bra juverhälsa samt bra mastitresistens i härstamningen och på kor med låg avkastning för att höja den. Samt bör man beakta att korna bör vara så renrasiga som möjligt.

Ni har naturligtvis möjlighet att använda även övrigt tjurmaterial som finns tillgängligt. Listor över dessa tjurar ser ni på sidorna 13 och 14. Behöver ni hjälp eller har ev. frågor tag gärna kontakt med undertecknad eller någon annan i avelskommittén.

MVH Joachim, Avelskommittén

GRUPP 1

6769 Delta Kodnr: 6-6769, Far: 38 Desing, Mf: 786 Maro. Ej till för små kor, kvigtjur. Svaga värden för mastitresistens.

6776 Lippo Kodnr: 6-6776, Far: 46 Lester, Mf: 717 Kare. Bra dotterfertilitet. Bra ben. Intressant härstamning.

9150 Tor Kodnr: 7-761, Far: 9007 Lano, Mf: 9004 Selo. Norsk import. Lättanvänd, intressant härstamning.

GRUPP 2

234 Sprint Kodnr: 7-738, Far: 302 Misse, Mf: 159 Silenar. Gott lynne. Blek avkomma. God exteriör.

6839 Hadar Kodnr: 3-6839, Far: 6742 Harg, Mf: 6759 Bam. Ungtjur. Svensk Avel.

6841 Hasse Kodnr: 3-6841, Far: 6742 Harg, Mf: 940 Hompen. Ungtjur. Svensk Avel.

1080 Major Kodnr: 7-724, Far: 127 Desir, Mf: 940 Hompen. Tendens långa spenar. God mjölkavkastning.

GRUPP 3

57 Filur Kodnr: 7-782, Far: 44 Fagerman, Mf: 786 Maro. Ger färg. Bra juver och exteriör. God mjölkavkastning.

40 Pelle Kodnr: 7-596, Far: 6748 Bör, Mf: 786 Maro. Användes på små kor, ej kvigor.

157 Lirken Kodnr: 7-554, Far: 79 Nill, Mf: 158 Fare. Bra juver. God mjölkavkastning.

Aktuella semintjuror från Svensk Fjällrasavel

Tillgängliga och godkända fjällrastjuror från SvenskFjällrasavel. Beställningen av dessa tjurar sker hos Svensk Avel via Din Husdjursförening!

Använd kodnumret vid beställning. Tjurarna är ej avkommeprövade. Kända egenskaper har vi antecknat under övrigt.

Namn	Kod nr	Stb nr	Far	Övrigt
Grupp 1				
165 Leo	7-556	6677	10 Smith	
1 Hubert	7-564	6680	6720 Jovial	
156 Zonat	7-543	6681	9 Zober	
181 Idear	7-563	6691	38 Desing	Ger ofta mer färg samt högställd avkomma.
162 Linus	7-592	6694	10 Smith	
3 Peter	7-592	6871	29 Ise	
70 Rosen av Böle	7-597	20002	733 Gandi	Ger ofta mer färg på avkomman samt att de har bra lynne. 6,25% SLB
37 Goding	7-707	20009	733 Gandi	
201 Driv	7-766	20071	181 Idear	
9150 Tor	7-761	24000	9007 Lano	
9151 Loke	7-762	24001	9010 Öst-Tor	
6226 Grenäs	7-779	20072	14 Gredor	
2143 Ibrahim	7-794	20111	29 Ise	Ny tjur
Grupp 2				
23 Svempa	7-576	6684	67 Ringo	
37 Eemeli	7-574	6685	Kuninkan Poika	Ger ofta avkomma med bra lynne.
164 Lim	7-566	6695	83 Rim	
3 Dollar	7-577	6707	940 Hompen	6,25% västfinsk rk
202 Vaccin	7-701	20003	39 Dixon	
30 Herman	7-703	20005	34 Lysing	
1002 Manitou	7-714	20029	6715 Lage	6,25% västfinsk rk
2 Gusten	7-721	20011	158 Hink	
234 Sprint	7-738	20024	302 Misse	
1080 Major	7-724	20033	127 Desir	
1095 Fiise	7-744	20045	302 Misse	
85 Loke	7-746	20046	75 Lör	
2076 Svix	7-745	20048	39 Dixon	
1006 Glunt	7-743	20050	6758 Bula	
2086 Prins	7-783	20077	164 Lim	
Grupp 3				
145 Tessar	7-542	6679	148 Tess	
21 Svartenlind	7-553	6686	701 Svarting	
44 Fagerman	7-571	6688	1 Holar	
157 Lirken	7-554	6698	79 Nill	Ger ofta högställd avkomma och högavkastande döttrar. Ger ofta högavkastande döttrar.
57 Hinder	7-561	6699	155 Levi	
6 Snöstorm	7-595	6711	701 Svarting	
178 Terrin	7-598	6714	145 Tessar	
40 Pelle	7-596	20001	6748 Bör	Ger ofta högställd avkomma. Ger ofta mer färg på avkomman.
2000 Maraton	7-704	20006	710 Agaton	
6209 Kvik	7-710	20018	705 Sol	
208 Monogram	7-702	20026	9005 Mono	
50 Musse	7-722	20032	255 Magnet	
2027 Drutten	7-725	20035	6763 Svartus	
7114 Gubben	7-740	20039	27 Gunde	
1102 Fagott	7-739	20044	4 Totte av Knätten	6,25% SLB
4175 Triss	7-778	20073	178 Terrin	
2087 Boss	7-781	20075	6 Hoss	
57 Filur	7-782	20076	44 Fagerman	
135 Stig	7-795	20110	44 Fagerman	Ny tjur
147 Elmer	7-796	20109	41Duvolen	Ny tjur

Aktuella semintjurur från Svensk Avel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurur från Svensk Avel. OBS! Indexen är korrigerade enligt förklaringen nedan!

Namn	Grupp	Kod nr	Stamb.	Far	NAT min	NAT tjur-index	Justerat NAT min	Övrigt
6768 Deger	1	6-6768	96768	38 Desing	96		101	Bra dotterfertilitet. Intr. härst.
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	95	(-3)	100	Mkt bra dotterfertilitet. Bra lynne. Anv. ej på för små kor. Intr. härst.
6776 Lippo	1	6-6776	96776	46 Lester	100	(+2)	105	Bra ben. Bra mjölkbarhet. Intr. härst. Svaga värden för mastitresistens.
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Hompen	99	(+3)	104	Bra juver. Anv. ej på kor m svaga ben. 6,25% Rk + 3,12% SJB
6758 Bula	2	6-6758	96758	943 Bass	115	(+9)	120	Mkt mjölk. Anlag för korta spenar. Anv. ej på kor med svaga juver. 3,12% Rk
6759 Bam	2	6-6759	96759	943 Bass	106	(+3)	111	Ger korta spenar. Anv. ej på kor med svaga ben. 6,25% Rk + 3,12% SJB
6765 Homa	2	6-6765	96765	940 Hompen	93	(-4)	98	Mkt bra juver, mjölkbarhet och golvhöjd. 6,25% Rk + 3,12% SRB + 1,56% SLB. Bra dotterfertilitet.
6801 Bude	2	3-6801	96801	6758 Bula				Ny ungtjur
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg				Ny ungtjur
6841 Hasse	2	3-6841	96841	6742 Harg				Ny ungtjur
6787 Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	102	+11	107	Mycket bra dotterfertilitet. Bra juver
743 Bisko	3	6-743	76743	6 Hoss	97	-4	102	Ger lätta kalvningar, döttrarna är lättkalvade. Bra ben. Anv. ej på lågställda kor.
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	99	-9	104	Ger bra juver och korta spenar. Bra dotterfertilitet. Anv. ej på små kor. 3% Rk
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	117	+18	122	Mycket mjölk. Svaga värden för mastitresistens. 12,5% annan ras.
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	115	+16	120	Mycket mjölk. Svaga värden för mastitresistens. 12,5% annan ras.

TJURINFORMATION: För att kunna ställa de avkommebedömda fjällrastjururarna mot varandra på ett rättvist sätt så har vi räknat på avkastningsuppgifterna på dottergrupperna till samtliga godkända fjällrastjurur som blir kontinuerligt avkommebedömda i NAT:s tjurkalender. Totalt är det 56 tjurur som finns med där. Vi har lagt ihop avkastningsuppgifterna för dottergrupperna och delat med antalet tjurur vilket gett ett medelvärde på 153,5 kg protein i snitt för alla godkända fjälltjururs döttrar.

KORRIGERADE INDEX: När man då ser på vad för ett mjölkindex 153,5 kg ger i SKB-bedömningen så motsvarar det ett mjölkindex på 95. Mjölkindexet baseras på kg mjölk x % protein, och ger ingångsvärdet i tjurindexet som ju är ett

försök att sätta ett mer totalekonomiskt avkastningsvärde på tjuren. Ett mjölkindex (MIN) på 105 ger +5 i ingångsvärde, 109 ger +9, 95 ger -5 osv. För att rättvisare kunna bedöma fjällrastjururarna så har vi kompenserat upp mjölkindexet med 5 enheter så att medelfjällrastjuren som erhållit 95 i MIN istället får 100, vilket han ungefär skulle ha haft om man sållat bort korsningstjururarna från bedömningsmaterialet. Vi har valt att bara räkna om MIN index, tjurindex räknar vi inte om mera, ifall medlemmarna inte så önskar.

Avelskommittén genom Joachim

147 Elmer

Foto: Charlotte Andersson

Stbnr. Sv. Fj. 20109 Kodnr: 7-796 Grupp 3

F:41 Duvolen SKB6689, Mf: 786 Maro SKB86786, MMF: 723 Figer SKB76723. Ägare: Nils-Nilsa LBR AB.

147 Elmer är efter en mycket stark och mycket hållbar ko, 204 Ella, som har flyttat mellan 5 olika ladugårdar. Kolinjen stammar från Mattmar i Jämtland. Hon är född hos Mats Eriksson, Salbohed och ägs nu av Anna-Lena Erstadius-Persson i Boda Kyrkby. Hon har mjölkat 9,4 år: $6192 \times 4,43,5 = 270, 217$ och är fortfarande still going strong.

Elmers halvbror 57 Filur, Stbnr 20076 som vi har som representant i grupp 3 över rekommenderade

tjurur ser mycket lovande ut, så därför hoppas vi att även Elmer skall fungera. Han betäckte c:a 30 hondjur innan han samlades så förhoppningsvis skall vi ganska snart se vad det kan bli av hans avkommor.

Fadern 41 Duvolen SKB6689 med sin gamla gedigna härstamning och sin goda nedärvning för exteriör och produktion bådars också gott för kommande avkommor efter Elmer. Han var den av tjururarna som gav mest antal doser: 367 st godkända sådana och det är ju mycket glädjande.

Presentation av 2002 års tjurur som samlades på Alebäck !

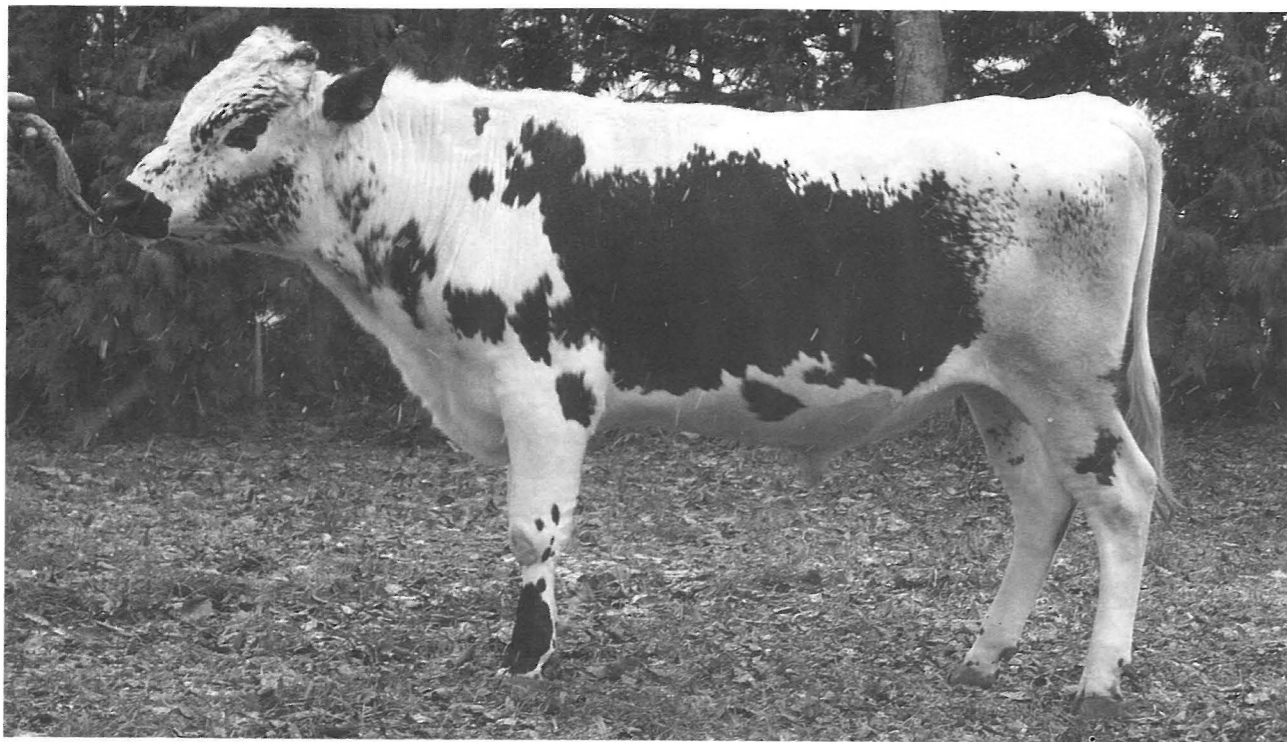
Vid höstens samling på Alebäck hade vi med 3 fjällrastjurur samt 1 st fjällnära. Vi presenterar dem med härstammingsuppgifter samt bild och övrig information. Nämnas kan att det gick mycket bättre vid 2002 års samling än 2001 för då var det ett mycket uselt resultat. Alla tjurur som var med i höstens omgång gav varierat antal doser men det som blev var godkänt för användning alltihop. Vi vill passa på att tacka tjurägarna för lånet samt hoppas att de tjurur som skulle hem igen, kom hem välbehållna.

För att vi skall vara väl förberedda för nästa samling 2003. Så Ni som har tjurur i avel och kan tänka Er att ställa dem till förfogande, hör av Er på telefon eller skicka härstammingsuppgifter, namn, adress och tele, så hör jag av mig. Vi behöver få in så mycket tjururmaterial som möjligt för att kunna välja ut de intressantaste tjururarna till höstens omgång. De bästa är om tjuren har använts färdigt när den lämnar besättningen så att den går till slakt när den är samlad och klar. Både ur kostnads-synpunkt men framförallt ur smittohänsende.

Avelskommittén genom Joachim Gustavsson

2143 Ibrahim

Stbnr. Sv. Fj. 20111 Kodnr: 7-794 Grupp 1 Foto: Charlotte Andersson

Far: 29 Ise SKB6617, Mf: 161 Smille SKB6673, Mmf: 933 Kam SKB86933. Ägare och uppfödare är Mårten Dahlberg, Mariebergs gård, Bjärträ.

Denna tjur 2143 Ibrahim är nog, ja, jag törs nästan lova att den är det mest intressanta som kommit fram i dessa sammanhang. Om vi går till modern 224 Ringull, så är hon en av de 10 ras 3 kor som mjölkat mest kontrollåret 2002. Och då har hon tävlat med både kor av ras 3, 42 och som hon är ras 41. Hon mjölkade 10135 x 4,2. 3,5 = 426, 354 och hon har ett snitt på 5,2 år 8418 x 4,4. 3,6 = 370. 303. Hon är högproducerande och hållbar +20 i koindex, tagit sig dräktig på första semineringen alla gånger utom en. Mf till Ibrahim är 161 Smille, en tjur med gammal stam som gett många bra kor.

Fadern 29 Ise bäddar för bredd i härstamningen även han. Det har samlats 2 Ise - söner tidigare: 3 Peter SKB6871 och 3259 Ivrig Sv. Fj 20061, varvid 3 Peter är tillgänglig för allmänt bruk men 3259 Ivrig ligger i genbank.

Sammanfattningsvis: Ibrahim är en tjur som har otrolig bredd i stammen samt moderns enastående produktion, dessutom kan nämnas Ibrahims Mm som gjorde bra ifrån sig på 8,10 år 6934 x 4,6. 3,6. En halvbror till Ibrahim skall förhoppningsvis in på semin. Men det får vi återkomma med vid ett senare tillfälle.

Han gav 232 doser som även dom är godkända för allmänt bruk.

135 Stig

Stbnr. Sv. Fj. 20110 Kodnr: 7-795 Grupp 3 Foto: Charlotte Andersson

Far: 44 Fagerman SKB6688, Mf: 708 Bill SKB 76708, Mmf: 723 Figer SKB76723. Ägare och uppfödare: Paul och Solveig Hedén, Ängen, Höje.

135 Stigs mor är en av landets högst avkastande kor, och då pratar vi om livstidsproduktion, hon har på 13,1 år mjölkat 75932 kg Ecm. Med ett medel på 5433 x 4,5. 3,5 = 244, 189. Så här har vi verkligen en långlivad tjurmoder. 17 Snöflinga som hon heter kommer från Paul och Solveig Hedén. Kolinjen härstammar från Jämtland via en värmlänning K. G. Eriksson, Edane till Hedéns.

Kombinationen 17 Snöflingas hållbarhet med fadern 44 Fagermans goda nedärvning för produktion på sina avkommor hoppas vi skall bli en lyckoträff.

135 Stig gav inte så många doser 198 st men det kan ha att göra med att han var ganska ung vid samlingsstillfället (15 mån, i yngsta laget) Men de som blev var även de helt ok samt godkända för allmän användning.

Fjällrastjurarnas renrasighets %

Som ni kunde läsa i Fjällkon nr 4/2000 så redogjordes det för att en del härstamningar kan innehålla någon % mer annan ras än vad som står i våra officiella listor över % annan ras. Detta beroende på att den inkorsningen gjordes på 30-talet som en engångsföreteelse. Samt att alla härstamningar bakåt inte var kompletta så det omöjliggjorde hänsynstagandet till detta. Detta har nu SKB-föreningen meddelat i en skrivelse till SJv, och Jordbruksverket har nu bestämt att inga av de aktuella tjurarna skall tas ur fjällrasaveln så ej heller ur MUTRO-stödet, men dessa tjurar bör användas med stor försiktighet samt lite förnuft. De tjurar det rör sig om som kan komma ifråga vid fortsatt användning ser ni i tabellen här under. Av de övriga tjurarna är inte längre några doser tillgängliga för allmän användning. Så vi väljer att inte publicera dem för att inte röra till fortsatt %-räkning på våra tjurar. Inte i den här informationsartikeln i alla fall.

Stbnr:	Namn:	Stbnr:	Namn:
96746	Hompest	96797	Fimar
96765	Homa	96801	Bude
96777	Makro	96837	Bamse
96780	Mise		

MVH Styrelsen, Joachim

Fjällnära tjuren 3 Runar

3 Runar Sv. Fj. 20112. Född 000311 hos Jan-Erik Andersson, Ljur 4129, Vårgårda Foto: Charlotte Andersson

Vid årets spermasamling på Alebäck's stuteri samlades sperma efter en Fjällnära tjur, vilket tidigare omtalades i den förra tidningen. Det blev lyckat och vi fick 318 doser av honom, det var snällt, tack för det!

Han fick stamboksnr: Sv. Fj. 20112 och Code nr 7-797.

Runar är som jag berättade i förra numret av 62,5% Lillhärjåbyggets – 12,5% Biellojaur's- och 25% Funäsdalsstam.

Härstamningen ser ut så här:

Mor: SE 20275-28 Runa f. 1998	MM: 33-30225-3 Runa f. 1991	MMM: Rosa 100% Fd
	MF: SE 49351-3001 Bierre f. 1996	MMF: Funäsdalstjur egen tjur från Hans Salomonsson 100% Fd
Far: SE 42349-203 Krans Sv. Fj. 20090 f. 1997	FM: SE 42349-111 Fina f. 1995	MFM: 35-1103-295 Biellra f. 1989 100% Bj
		MFF: 33-42288 Bruno f. 1994 100% Lhb
	FF: 33-42288-201 Linus f. 1995	FMM: 33-42288-103 Snögås f. 1978 100% Lhb
		FFM: 104 Snövit Sv. Fj. 25002 f. 1984 100% Lhb
		FFF: 33-42288-108 Valter f. 1993 100% Lhb

Kötttrutan

Gott Nytt År på er alla!

Hoppas att julhelgen har varit trevlig helg för er. Börjar vi med att blicka tillbaka på år 2002, kan jag nämna att vi hade ett årsmöte för sv.fj.ras-produkter på Ärteråsens fäbodrar i augusti.

Lena Lindberg och Tove Undin avgick. Styrelsen består nu av Berny Holm ordf., Tina Hansson kassör. Eva Carlsson samt Kristian Olofsson som adjungerade. Verksamheten under året har varit sparsam. Ring gärna oss i styrelsen om era synpunkter och idéer.

För övrigt har jag och Monica börjat legotillverka äkta fjällraskorv. Vi har sålt den på Ärteråsens fäbodvallar och i Dalfors lanthandel. Ca 120 kg på 5 veckor. Under säsongen 2003 kommer vi att vidareutveckla med ytterligare en korvsort. Vi har en egen logotyp. För övrigt är fjällrasprodukterna hos oss uppskattade.

Vintern är ju här nu. Har ni djur ute med ligghalls-möjligheter se då till att djuren har fri tillgång till grovfoder + halm vatten + mineraler. Kylan och utedriften kräver ordentligt med mat och vatten. Framför allt skall ligghallen vara torr och ren. Skitiga magra djur är inga ambassadörer för fjällrasen. Själva har vi en del av våra djur i utedrift. Fri tillgång till hö och halm, så därför har vi investerat i en ny foderhäck, Bala, en skotsk foderhäck dyr men funktionell, ca 11 000 + moms. Man kan ju frestas att köpa en billig där ordet kvalitet ej finns med i priset. Jag kan rekommendera Bala som säljs av lantmännen.

Foderhäcken Bala, Foto: Berny Holm.

Om man inte sköter sina djur och detta uppmärksammas av allmänheten och media, är det dålig reklam för vår fjällko. Under året som har gått har det tyvärr gått att läsa negativa artiklar om vanvård av fjällkor samt djur som ej har haft rätt vård. Se till att vi inte behöver läsa sådana artiklar mer i pressen.

Ett förslag till att rätta till missförstånd kan vara att

- bjuda in allmänheten på en studiedag bjud på grillkorv eller kaffe.
- låta pressen och media vara närvarande. Förklara om utedriften; visa hur djuren mår; låta deltagarna fråga om allt dom vill. Detta ger er en bra reklam.
- ej köpa in mer djur än du klarar av. Strunta i rådgivarens råd om ex. antal djurenheter; bygg upp efterhand.
- ej köpa rädda djur, magra djur. Jag tänker speciellt på amkalvar som inte en människa har haft kontakt med (ej hanterbara). Köp hellre mjölkkraskalvar från kollegorna som har mjölkkor.
- som dikoägare anser jag att ej hanterbara kalvar finns det slakteri för; sälj dom ej till livdjur. Själv köper vi inte amkalvar från amkobesättningar för det är något vi har dålig erfarenhet av. Vi köper bara livdjur ur mjölkbesättning.

Lite att tänka på

Till sist vill jag poängtera: När ni skall slakta ett djur som inte håller måttet i slaktens klassning gör då återtag av t.ex. kon gör köttfärs av henne, eller slakta hemma. Slaktar ni på ett godkänt slakteri så får ni slaktprämie på djuren säljer man en ko som slaktat sig dåligt får man under 10 kr/kg slaktad vikt. Köper du köttfärs på affär får du ge ca 39 kr/kg.

Har ni lessnat på Monicas recept på wallenbergare får du här ett nytt recept här.

Receptet är min svärmor Barbros köttkorv. Receptet är ca 100 år gammalt från en lantbruksskola i Sörmland, korven serveras med hemgjort potatismos eller potatis och pepparrotssås.

Smaklig måltid

Mvh Berny Holm

KÖTTKORV

1,5 kg nötfärs
2,5 kg fläskfärs
1 kg kokt mald potatis
1,5 l mjölk
2,5 dl potatismjöl
3msk salt ev. mer
1 tsk vitpeppar ev. mer
(om man vill att korven ska bli mer röd tillsätt 0,5 tsk salteter)
ca 5 meter fjälster
Blanda allt till en smet.
VIKTIGT! Mjölkten måste vara pastöriserad.

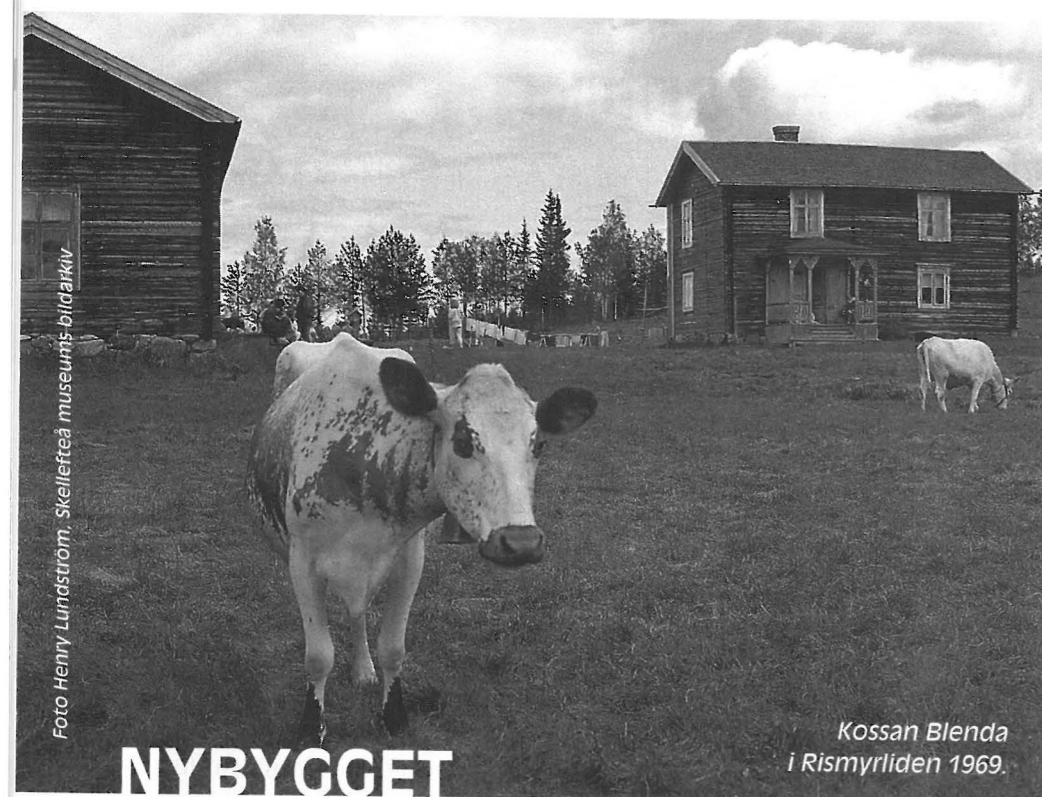

Foto Henry Lundström, Skellefteå museums bildarkiv

Kossan Blenda
i Rismyrliden 1969.

NYBYGGET

Rismyrliden

Bakerom där n'Zakri had' ve'n...

...eller långt från allfarvägen, som vi idag säger på ren svenska, där ligger nybygget Rismyrliden (ca 40 km utan-

för Skellefteå) enligt många av dagens besökare..

Avsides – ja, visst, för dagens besökare som väntar gård vid gård

för att kalla platsen bebyggd. Men ser man tillbaka till den tid då den andra generationen Lövgren tog över nybygget 1901, så fanns här inte mindre än 14 granngårdar, större och mindre, som man kunde besöka över dagen.

I Rismyrliden bodde tre generationer av familjen Lövgren mellan åren 1844 - 1967. Under de sista ägarna, bröderna Karl, Bror och Lars Lövgren, var gården sämjodelad och man drev här ett självhushåll enligt gammalt mönster. Karl Lövgren, f 1887, förde dagboksanteckningar om livet och arbete på gården under åren 1919-64. Det är korta noteringar i almanackor som ger en inblick i utvecklingen på landsbygden genom det dagliga arbetet i Rismyrliden. Hösten 1925 nämns kalk för åkerbruk första gången. 1932 köper han in 7 säckar gödsel av Länsförbundet för 77 kr och det resulterar i en ökad avkastning av vallskörden samma år. Här noterar Kalle även när korna betäcks, får kalvar och hemsakt äger rum. Kon Sonja, gårdens trotjänare, går till slakt den 13 november 1933, 18 år och 4 månader gammal!

1924 Dagbok Karl Lövgren

januari	februari	mars	april	maj	juni	juli	augusti	september	oktober	november	december
2 börjat timmerhuggning	6 L.v.Sk.	1 Sonja kalvat (13 dagars övertid)	5 färdigt tarnat i dalen 4 dagar	1 färdigt bakat sommarbröd	6 släpt ut får	9 burit ner dalen	8 börjat i dammånget	4 tröskat 5 tunnor korn frost. Färdigt inbärgat grönfoder	12 sista dagen släpt ut kor	1 Lövgrens tröskat	5 Anna Hedlund flytta
4 grå tacka fått sig 2 lamm	7 tummat	3 sågat färdigt	11 första ägget tagit opp sättpotatis k.v.t.m.	1 färdigt huggit björkved (15 lass)	släpt ut korn satt potatis misionsmöte i Grannäs släpt ut kor	13 Tob. Lundgrens begravning	13 färdigt i dammånget	24 färdigt opptagit potatis skördefast i Grönliden börjat bäckrensningen	15 varit till kvarn	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	5 Anna Hedlund flytta
6 hvit tacka fått sig 1 lamm	8 25 grader kallt	4 flytta härifrån sågen	19 Präcktig	1 färdigt bakat sommarbröd		14 skotta ihop röta börjat slå	16 slagit färdigt	27-28 skördefast i Grönliden börjat bäckrensningen	19 bön i Rismyrliden	3 Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
9 bakat	10 Årsmöte i Röjnoret	6 börjat hugga timmer i Stenbäcken	23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		20 klipt får	4 lossat ved i staden	15 Anna Hedlund flytta
12 kjört gödsel till Stenbäckmyren	14 flytta hit motorn	8-9 blåbandsårsmöte i Röjnoret	5 färdigt tarnat i dalen 4 dagar	1 färdigt huggit björkved (15 lass)		14 börjat slå	19 slagit färdigt		22 första snön med mycket blåst	1 Lövgrens tröskat	15 Anna Hedlund flytta
14 Lövgren tröskat. 0 grader	16 slutat hugga timmer på Stormyran	17 varit till kvarn	11 första ägget tagit opp sättpotatis k.v.t.m.	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
16 Präcktig	18 börjat sågningen		19 k.v.t.m.	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	3 Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
februari			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	4 lossat ved i staden	15 Anna Hedlund flytta
6 L.v.Sk.			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	1 Lövgrens tröskat	15 Anna Hedlund flytta
7 tummat			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
8 25 grader kallt			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	3 Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
10 Årsmöte i Röjnoret			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	4 lossat ved i staden	15 Anna Hedlund flytta
14 flytta hit motorn			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	1 Lövgrens tröskat	15 Anna Hedlund flytta
16 slutat hugga timmer på Stormyran			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
18 börjat sågningen			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	3 Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
mars			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	4 lossat ved i staden	15 Anna Hedlund flytta
1 Sonja kalvat (13 dagars övertid)			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	1 Lövgrens tröskat	15 Anna Hedlund flytta
3 sågat färdigt			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
4 flytta härifrån sågen			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	3 Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta
6 börjat hugga timmer i Stenbäcken			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	4 lossat ved i staden	15 Anna Hedlund flytta
8-9 blåbandsårsmöte i Röjnoret			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	1 Lövgrens tröskat	15 Anna Hedlund flytta
17 varit till kvarn			23 bakat	1 färdigt bakat sommarbröd		14 börjat slå	19 slagit färdigt		27 Präcktig kalvat (5 dagars övertid) färdigt bäckrensning	2 pastor Wassner varit i Röjnoret	15 Anna Hedlund flytta

Hästnamn i Rismyrliden:

Prima Sagda
Nobel Rulle
Nora Aros

Konamn i Rismyrliden:

Lilja Präcktig
Sonja Rosa
Maja Malla
Krona Lisa
Duva Pricka
Tärna Karna
Molla Rosita
Docka Kindros
Fromma

Under ett arbetsår fördelas sysslorna efter bestämda mönster:

Vintern

Vintern innebar arbete i skogen med ved- och timmerhuggning. Det gällde att vara klar medan det var snöföre för hästen. Även gödseln kördes då ut till avlägsna slättermyrar i högar för att spridas under våren. Korn- och havrekärvarna, som lagrats på vinden i rundlogen, tröskades med inhyrd tröska som kördes runt på gårdarna efter en bestämd turordning. Efter tröskningen var det dags att fara till kvarnen för att mala såväl det finare husbehovsmjöllet som kross och gröpe till djuren.

Våren

Våren var kort och intensiv. En flyttbar såg kördes till gården för att såga virke för eget behov. Vedkapningen var i full gång och kvaliteten på fjolårsmjöllet testades i bagarstugan. Sättpotatisen togs fram i ladugårdsvärmen för att mälta, griskultingarna som skulle bli julfläsk inköptes och gödsel kördes ut på de närbelägna odlingarna.

"När löven är som musöron" – då var det dags att börja så. Först skulle jorden harvas och fåren klippas. Under höst-vinter-vår hade gårdsfolket täta kontakter med grannbyar som Grannäs, Orrträsk, Grönliden, Nyliden, Finnforsfallet och Röjnoret. Under 1932 noterade Karl Lövgren 10 symöten, 17 bönemöten, 10 ungdomsmöten samt 5 övriga träffar av religiös karaktär. I slutet av maj, början av juni satte man den första potatisen för att försäkra sig om tidig färskpotatis.

Sommaren

Sommaren innebar att kor och får släpptes på skogsbete. För att kunna skura upp och kalka ladugården flyttades djuren till sommarladugårdar, som låg nära skogsbetet för att underlätta in- och utsläpp. Mellan voranna (vårbruk) och slättanna (tid för höskörd) såg man över byggnader och redskap. Nya spåntak spikades, hässjevirke tillverkades, redskapen lagades och smörjdes upp. Sista veckan i juli började höslättern. Gräset hässjades för lufttorkning. Mängden räknades i "skott", där varje skott bestod av sex stänger. Efter några dagars torrväder ladades höet. Foderladan var uppdelad i olika fack, där man sorterade efter kvalitet. Vissa örter och självväxande gräs ansågs ha en läkande förmåga och lades för sig.

Hösten

När hösten kom var det dags att ta grönfoder. Det slogs och torkades på samma sätt som höet. Kornet slogs länge med lie eller hästdragen slättermaskin med grind. Kornet samlades till kärvar som trädde upp på skylar för att torka. Efter en torktid ute i det fria, flyttades kärvarna in på logens vind i väntan på tröskning. Bäckrensning förekom normalt varje år. Fåren togs hem från skogen och korna flyttades över till vinterladugården. I november lammade tackorna, bönderna började med gruskörning på vägarna och tog upp och hässjade torv för att nyttja som strö (röta) i ladugården.

Ett arbetsår var till ända.

Siw Andersson

PROJEKT
RÄDDA FJÄLLKON

Projekt Rädda Fjällkon, PRF, som var den organisation som allra först tog på sig uppdraget att söka rädda fjällkon undan utrotning i nära samarbete först med Världsnaturfonden, WWF, och senare även med Statens Jordbruksverk, SJV, och ur vilken 1996 Svensk Fjällrasavel bildades, har beslutat att återuppta sin verksamhet. Anledningen är att Fjällrasavels förste sekreterare och kassör, och som tillika var PRF:s projektansvarige, inte fullföljde och avslutade de projekt som ännu för ett par år sedan uppbar anslag från WWF. När detta kom i dagern i samband med förra årets turbulenta räfst inom föreningen beslutade undertecknad, tillsammans med Karl-Gustav Hedling och Sven Blomberg, att återuppta arbetet med PRF för att föra dess arbete i hamn. Dels för att rädda pengarna åt arbetet med att säkra framtiden för fjällrasen, men också i högsta grad för att vi inte skulle förlora allt anseende inför WWF.

Vi har nu efter ett möte på WWF fått förtroendet att fullfölja projekten och använda de tidigare beviljade anslagen härför.

Efter beslut kommer medlen att fördelas enligt följande.

• För det första ämnar vi stödja användningen av privata tjurar genom att ge ett engångsbelopp om kr 3000:- till ägarerna till de tjurar som uppfyller följande villkor:

Tjuren skall vara född i och verkat i kontrollerad mjölkbesättning. I hans härstamning skall inte kunna visas inslag av främmande ras. Modern skall ha minst tre laktationer med jämna kalvningsintervall. Hennes mjölkavkastning skall ligga över besättningsmedeltal och vara utan extrema avvikelser i fett- och proteinhalt. Tjurens exteriör skall uppfylla kraven för stambokföring. Han skall ha lämnat minst fem döttrar med hondjur som ifråga om härstamning uppfyller samma krav som tjuren själv.

Så snart en tjur uppfyller dessa villkor kan dess ägare söka bidraget hos PRF. Bidraget delas ut så långt medlen räcker, och PRF förbehåller sig rätten att i tveksamma fall avgöra om bidrag skall utgå eller ej.

• För det andra skall PRF undersöka om det finns möjligheter att finna tjurar i Finland av PSK-rasen som har minst 50% ren finsk härstamning och resten svensk fjällras. PSK är ju en systerras till vår fjällras och kan därför enligt avelsplanen användas i vårt avelsarbete. PSK har endast kunnat räddas undan total utrotning genom att man kunnat använda svenska semintjurar. Men något finns ännu kvar av PSK i de tjurar som nu spermasamlades i det finska försöket att rädda rasen. Vi har ju bland våra s. k. Alebäckstjurar 37 Eemeli SKB6685 med en rätt stor del PSK-härstamning i sig. Vi vill nu se om det ännu finns någon eller några tjurar i Finland med liknande härstamning. Den som är intresserad av att köpa ett antal doser av sådana tjurar är välkommen med en beställning till mig, så ska vi se vad vi kan göra åt saken.

Patrik Gyllenhammar, sekr. PRF

Nytt från livdjursförmedlingen

Från den 1 april kan ni annonsera på vår hemsida. Så om ni bara vill sätta in en annons själva så går det bra, annars är det bara att höra av sig till mig som vanligt.

Vi har också bestämt att ta bort annonserna efter c:a 2 mån.

Telefontid: 12:00 - 13:00 på måndag, 0612/532 67 eller fax 0612/531 07.

Adress: Fjallkon.org.www

Mårten Dahlberg

Namn: Mårten Dahlberg
Adress: Mariebergs gård 138
 872 96 Bjärträ
Tel: 0612/532 67
Fax: 0612/531 07
Ålder: 41
Civilstånd: Ogift
Antal fjällkor: 48 + ungdjur och några tjurar
Ev. andra djur: Lite höns och katter
Gårdsstorlek: 36 ha åker + 40 ha arrende, 200 ha skog.
 Ekologiskt, men ej Krav
Varför fjällkon? Intressant och en utmaning att kunna leva på dem

Till salu

1 årig tjur, far: 2087 Boss, mf: 6742 Harg
 Nancy Alm, tel: 0251/500 75 - 502 15

1 årig kviga
 Jan Erik Spånberger, tel: 0380/430 64

2 årig tjur, far: 6728 Lazarus, mf: 6745 Rimbo
 Bengt Persson, Höganäs, tel: 042/34 06 12

2 kvigkalvar, 2 kvigor
 tel: 0682/212 01

4 st kvigor, fjällnära
 tel: 0682/211 16

Ungtjur, v9
 f. 16/3 2002. Mycket fin exteriör.
 Uppbunden, ryktad och skött på "gammalt vis". Mycket tillgiven.
 Betäckta kvigor
 f. 2001
 Alla renrasiga och bidragsberättigade.
 Jan Carlsson, tel: 0431/44 13 32

2st tjurar
 7158, f. 020303, far: 7146 Putte, mf: 1 Arne,
 75% fjällnära
 7159, f. 020820, far: 7139 Palle, mf: 21 Svartenlind
 Boris Karlsson, tel: 0431/44 11 15

LIMERICKEN

En ko hos en bonde i Dalom
 båd mage och lår var så smal om,
 Hon stod i sitt bås och smorde sitt krås,
 med halm ty hö var det ej tal om.

Sven Blomberg

Köpes

Kor och kvigor
 Stefan Römgård, tel: 0251/203 17

Tjurkalvar, fjäll eller rödkulla, för vidare uppfödning. Minst 3 veckor, Hämtas.
 Lars Berg, Luckebo, Åsbro Hallsberg, tel: 0582/512 19, eller 070/609 23 60

Övrigt

Norra Berget i Sundsvall skulle vilja låna/hyra
 2st kvigor eller ko med kalv under sommaren 2003.
 David Falén, tel 060/ 15 40 01, 070/623 47 32
 eller
 Mårten Dahlberg, tel: 0612/532 67

Säljes beg. Lantbruksmaskiner
 Harv Väderstad NZ-F. Bogs 5m.
 Såmaskin Tume 3m höfrölåda
 Tungt Tallriksredskap Vamo 3m.
 Rundbalspress Claas Rollant 46 nät.
 JF Slätterkross Gms 2,4 m
 Inplastare Kverneland 7550
 Balgrip ÅLÖ
 Claas Hövåndare 4,5m
 Konstgödselspridare AMAZONE ZA-F 800
 Lasse Andersson, tel: 0696/551 14, 070/519 51 14

EN KO ATT MINNAS

Fjälla - en riktig fjällko

157 Fjälla, far: 6749 Risk SKB 96749.

Ja, det vill säga att hon är lugn, har ett underbart temperament. Allätare letar själv upp sin föda i hagarna och skogen. Först in i ladugården, kraftfoder! och först ut i hagen igen. Hon tar väl inte första pris i en skönhetsstävling och är ingen högmjolkare men hon är ändå guld värd för oss tack vare sin tillgänglighet.

Vi köpte henne som 3-årig, dräktig med sin andra kalv. Det var hos Boris Karlsson i Nordanå som hon fanns innan hon kom till oss. Med henne följde en tjurkalv (Pelle) som var efter 27 Gunde. Det var inte hennes kalv men det gick bra ändå. Hon har sedan dess fått fyra kalvar hos oss som alla ärvt hennes nyfikenhet och lugna temperament.

Nu skall jag berätta om en gång när hennes lugna sätt löste en knivig situation.

En dag på sensommaren för några år sedan räddade hon en gammal mans sinnesfrid. Hur det gick till? Kanske ni undrar.

Jo, en morgon när jag skulle sköta om våra djur och tittade in i hagen fick jag se något som inte stämde. Fyra djur med horn dessutom fullvuxna tjurar.

Det var en grannes, som bor 3 km bort. De hade rymt under natten och letat reda på våra kor.

Hjälp, vad skulle jag göra? Min man var på sitt jobb förstas. Jag fick ringa honom och säga "kom genast hem!" Han ringde till farbrorn som ägde dem. Han och några släktingar kom för att fösa hem sina djur.

Det gick inte så bra. Vi fick in våra djur i ladugården, kvar var tjurarna som de började driva längs skogsvägen på väg hem.

Tjurarna ville inte lämna de nya vännerna. Men efter mycket om och men fick de hem 3 st. Den fjärde vägrade fullständigt utan gick i hagen bakom vår ladugård i flera dagar. Den stackars gamle mannen var förtvivlad över detta och sa till slut "skjut den!".

Då sa Jalle, min man "vi försöker med Fjälla".

Han satte på henne en grimma och gick ut bakom ladugården där tjuren gick. Han blev överlycklig över damsällskapet. Jalle började gå längs skogsvägen hemåt mot tjurens ladugård. Det var som sagt en 3 km lång promenad längs byvägen. Där traskade först Jalle, sedan Fjälla och sist kom tjuren snällt travande som en hundvalp. De kom fram till ladugården och på andra försöket gick tjuren in och kunde koppelas upp. Farbrorn blev överlycklig och vi blev också glada att allt löste sig till det bästa. Jalle tog Fjälla och så gick de lungt och stilla samma väg tillbaka.

Ja, det är en av alla de gånger som vi har haft nytta av hennes lugn vid förflyttningar, långa eller korta.

Vi får hoppas att vi får ha henne många år till hos oss.

Hälsningar från oss i "de södra fjälltrakterna"

Britt Bejmar